

IFJÚSÁGI HÁBORÚS SZINDARABOK

Sik Sándor:

ÉBREDÉS

Dráma három felvonásban.

Kovács Lajos dr.:

DIADALOK ÚTJÁN

Ifjúsági színjáték, öt (esetleg három) képben

**A SZENT-ISTVÁN-TÁRSULAT KIADÁSA
BUDAPESTEN**

Ára 2 korona 40 fillér.

ÉBREDÉS

DRÁMA HÁROM FELVONÁSBAN

IRTA

SÍK SÁNDOR

BUDAPEST

A SZENT-ISTVÁN-TÁRSULAT

KIADÁSA,

SZEMÉLYEK:

TÓTH GÁBOR, tanár, tart. hadnagy.

MORVAY MIKLÓS, VIII. o. t. később kadétjelölt.

LUKÁCS BÉLA

SEBES ISTVÁN

NAGY JÁNOS

SZÁNTÓ IMRE

ASZTALOS KÁROLY

HORVÁTH EMIL

HARIS KÁROLY

KÖVESI ANTAL

LIGETI KÁROLY

SZAPPANOS FERENCZ

BARNA JENŐ

} VIII. o. tanulók.

MORVAY LACI, Miklós öccse, II. o. tanuló

A KÁPLÁR

MISKA, tisztiszolga

PISTA, kisfiú.

(Történik az I. felv. 1914. október elején Budapestén, a II. és III. felv. 1915. márciusában, egy kis kárpáti faluban).

I. FELVONÁS.

(Egy fővárosi gimnázium VIII. osztálya, reggel $\frac{3}{4}$ 8-kor. Az első padban SZÁNTÓ és LUKÁCS egymás mellett, előttük könyvek. HORVÁTH és KÖVESI az ablakban beszélgetnek. HABIS éppen könyveit helyezi el a padban, ASZTALOS kabátját veti le a fogasnál: NAGY éppen belép.)

SZÁNTÓ (Lukácshoz): Itt fordítsd: «Τὸν δ'ἀπαμειβόμενος...»

LUKÁCS: Itten? Jó. «Τὸν δ'ἀπαμειβόμενος...» Önéki válaszolván, így szólt a fellegtorlasztó Zeus. «Δαίμονι, αἰεὶ μὲν δέσσει, οὐδέ σε λήθει...» Boldogtalan!...

NAGY (elmegy előttük): Boldogtalanok! Ezek örökké görögöt fordítanak.

ASZTALOS (a fogastól odaszól): Inkább boldogok. Legalább azalatt nem gondolnak rá, hogy még máma matematika is lesz.

SZÁNTÓ (fölnéz): ὦ πόποι! Te, igaz, megvan a példád?

ASZTALOS: Hát tudod, megvanni megvan. A többit ne kérdezd.

NAGY: Mutasd, hogy csináltad? Gyérünk a táblához!

(Asztalos és Nagy a táblához mennek. Asztalos ábrát rajzol és matematikai levezetésbe fog. Ligeti belép, leteszi könyveit és hozzájuk csatlakozik.)

HORVÁTH (Kövesihez az ablakban): Persze, hogy ránk kerül a sör! Mindenkre rákerül a sör előbb vagy utóbb! Kérlek, az a borzasztó túlerő! 40 millió ember! Hol vagyunk mi ettől? Mindenkre szükség lesz!

HARIS (odalep): Szomorúan állunk, uraim, szomorúan!

KÖVESI: Egyáltalán nem állunk szomorúan! Az oroszok ki varmak verve az országból.

HARIS (gúnyosan): És te ezt elhiszed?

KÖVESI: Világos, hogy elhiszem! Hogy lehet valaki ilyen pesszimista!

LUKÁCS (odafordul): A villamoson azt beszélték, hogy az oroszok kitakarodnak Galiciából. Frigyes főherceg hadiparancsot adott ki. Mellettem egy úr Friss Ujságot olvasott, abban láttam.

KÖVESI: Hol van már az az ujság? Hol az a vezérkari főnök?

HARIS: Igaz, hol késik az a Pista máma?

Különben, úgyse igaz egy szó sem, amit írnak! Mindegy!

KÖVESI (a padot üti öklével): Ujságot nekem! Ujságot! Hivatalos jelentést!

NAGY (megfordul a táblánál): Fiúk, igaz, hogy a Morvay ma megy sorozásra? (körülnéz) Csakugyan, nincs itt!

LUKÁCS: Persze, hogy igaz. Tegnap délután voltam nála. Be is fogják venni, biztos lehetsz benne.

SEBES (könyvekkel, ujsággal belép az osztályba): Reggeli külön kiadás, uraim! Még meleg! Kivertük az oroszokat Ungmegyéből. Előnyomulás Szerbiában. Frigyes Főherceg hadseregparancsa.

KÖVESI: No végre! (elébe megy.)

HARIS (szintén): Halljuk!

HORVÁTH: Halljuk!

ASZTALOS: Olvasd!

NAGY: A katedrára! A katedrára!

SEBES (könyveit leteszi a padra, az ujsággal a katedrára lép s hangosan olvassa): «A Magyar. Távirati Iroda jelenti Ungvárról: Csapatainknak az éj folyamán és tegnap reggel Uzsok körül folytatott harcai eredménnyel jártak és sikerült kiverni az ellenséget, amelyet egész Siankiig szorítottak vissza.»

NAGY: Hol van az a Sianki:

SEBES (fölnyiesen): Tessék várni! (zsebére üt, melyben térképek vannak.) Majd mindjárt!

LUKÁCS: Halljuk! (A tanári székre ül.)

SEBES: Hát, ha mindig beszéltek, akkor nem tudok olvasni. (Folytatja.) «...Siankiig szorították vissza. Az egész uzsoki hegy-szoros ismét birtokunkban van.»

NAGY: Éljen!

(Szappanos belép és a hallgatók közé áll.)

SEBES: «Az uzsoki harcokban az oroszok igen súlyos veszteségeket szenvedtek. Ungmegye területén ma már egyetlen orosz sincs. A határvédő csapatok megerősítése egyre tart.» — Na hát! Most itt a térkép. (Térképet vesz elő és azt kibontva magyaráz a többieknek.)

NAGY: Éljen!

TÖBBEN: Éljen!

HARIS: No van is mit éljenezni! Most erősítik a határvédő csapatokat! Épen jókor. Hát eddig mit csináltak?

SZÁNTÓ: Futottak.

HARIS: Elég szomorú!

KÖVESI: Tessék! Hát érdemes ezeknek győzni! Így örülnek azon, hogy az oroszot kivertük az országból!

HARIS: Bocsánatot kérek, csak Ungból, nem az országból!

SZÁNTÓ: Ki tudja, hány helyen vannak még bent.

SEBES: Hát ha azt akarjátok, hogy olvassak, legyetek csendben... «Frigyes főherceg hadseregparancsa. A cs. és kir. hadsereg főparancsnokság a következő...

LACI (bedugja fejét az ajtón): Jé! Nem mentek le a katedréről! Nem szabad!

SEBES :	$\left. \begin{array}{l} \\ \\ \end{array} \right\} \text{ (egyszerre, gyorsan) }$	No nézd!
KÖVESI :		Ki ez?
HORVÁTH:		Ejha!

LUKÁCS: Nézz meg az ember az apróságot!

SEBES: Gyere be!

LACI: Hát be is megyek. (Belép.)

HARIS: Ki vagy te, kis ember?

LACI (Harishoz): Nem vagyok én kis ember, mer' én másodikos vagyok!

(Barna belép és helyet foglal az utolsó padban.)

SZÁNTÓ: Te még beszélni is mersz itt? Tudod-e, hogy hol vagy? Ez ám a nyolcadik osztály! Itt csupa bácsik vannak.

LACI: Persze! Bácsik! Tik is épen úgy beszekundáztok latinból, mint mink,

hát tik is csak olyan diákok vagytok, mint
mink.

LUKÁCS: Hol a bátyád?

SEBES: Az ám, hisz' ez a Morvay öccse.
Te vagy a Morvay Laci?

LACI: Persze, hogy én vagyok. Hol a
bátyám? — Szeretnétek tudni, úgy-e?
Sorozáson! Be is veszik. Egyszerre vonul
be a Tóth tanár úrral.

SEBES:	$\left. \begin{array}{l} \\ \\ \end{array} \right\} \text{(egyszerre, gyorsan)}$	$\left\{ \begin{array}{l} \text{Tóth tanár úrral?} \\ \text{Kivel?} \\ \text{Mi az? Mi az?} \end{array} \right.$
LUKÁCS:		
HARIS:		

LACI (összecsapja a kezét): Jé, hát tik nem
is tudjátok?

SEBES:	$\left. \begin{array}{l} \\ \\ \end{array} \right\} \text{(egyszerre)}$	$\left\{ \begin{array}{l} \text{Mit?} \\ \text{Mi van Tóth tanár úrral?} \\ \text{Hát beszélj már?} \end{array} \right.$
HARIS:		
NAGY:		

LACI: Épen most beszélte az udvaron az
igazgató úr a tanár uraknak, mikor jöttem!
Hát a Tóth tanár urat behítták. Hadnagy.

HARIS: Ez már valami. (Pillanatnyi csend.)
(Csengetés.)

LACI: Csöngetnek. Jaj, szaladok; nyole
óra! (Kifut.)

(A fiúk mintha nem is vették volna észre a csenge-
tést, két csoportba verődve beszélgetnek; az egyik
csoport középpontja (a katedránál) Lukács, a másiké
(az első padnál) Haris.

LUKÁCS: Hát ehhez mit szóltok, fiúk!

SEBES: Hát ez nevezetes esemény!

HORVÁTH (hangosan): Örvendetes esemény!

HARIS: Sőt, nagyon is szomorú, mert most Fekete tanár úr veszi át a históriát.

SEBES: Lesz, ami lesz. Férfiasan szembenézünk a veszedelemmel.

LUKÁCS (megnézi az óráját): Nyolc óra elmúlt. Csöngettek már. Mindjárt itt lesz.

HARIS: Ha ugyan megtartja még ma az órát.

NAGY: Biztosan eljön. Legalább búcsuzni!

HARIS: Az ám! Fiúk, akkor nekünk is el kell búcsuztatni!

FIÚK	}	(egyszerre):	{	Az ám!
SEBES				Persze, hogy el!
SZÁNTÓ				Persze!

KÖVESI: Szónoklatot kell rögtönözni!

SEBES (Lukács felé): Halljuk az önképzőköri elnököt!

LUKÁCS: Én... nem tudok rögtönözni... Nem vagyok szónok!

(Ligeti, Nagy és Asztalos kapacitálják.)

LUKÁCS: Hát nem bánom... Majd kifőzök valamit... De ne nevessetek ki!

(Félreül az utolsó padba és gondolkozik.)

SEBES: Hát ez igazán szenzáció!

MORVAY (belép): Szervusztok, fiúk! (Szalutál.)

SEBES	} (feléje sietve, egyszerre):	{	Hát? Hát?
HARIS			Mi ujság?
KÖVESI			Beváltál?
LUKÁCS			Nos?

MORVAY: Beváltam. Közös. Harminckettes. Baka. Punktum. (A fogasokhoz megy.)

SEBES: Éljen!

MIND: Éljen! Hurrá!

SZÁNTÓ: Éljen az osztály hőse.

MORVAY (a fogasnál kabátját veti le, megfordul):
Hős? No annak még egyelőre nem érzem magam.

NAGY: De csak örülsz?

MORVAY: Nono! Valami túlságosan épen nem.

HARIS: Megszabadulsz az iskolától.

MORVAY: No, abban igazad van, ez az egy hasznom meglesz belőle.

SEBES (tréfásan mutat rá): Ime, a tiszta jelek! Mit szóljanak akkor az ilyen szerényebb egzisztenciák, mint én?

KÖVESI: De a dicsőség!

SZÁNTÓ: Katonának lenni! Barátom! Katonának!

HARIS: Civil most nem ember!

MORVAY (legyint egyet).

KÖVESI (csalódottan): No, hallod?!

SZÁNTÓ: Én bizony büszke lennék a helyedben.

NAGY: Tiszti-iskolába kerülsz. Te! Az a szép nagy kard! Fogsz feszíteni.

HORVÁTH: Sarkantyú!

SEBES: Ne beszéljeteK, kérlek, összevissza. Kardot nem hordanak a fronton.

MORVAY (Lukácssal beszélget halkán az utolsó padban).

KÖVESI (Nagyhoz): Te, ez nem valami nagyon örül.

NAGY: Az már szent igaz!

SEBES: Ilyenekből lesznek a hősök?

MORVAY (félfüllel hallotta a beszélgetést, idegesen megfordul): Hanem talán nem ártana helyet foglalni. Konstatálom, hogy fél elmúlt. Az urak középiskolai fegyelem alatt állnak és nem szeretném, ha miattam valakit szerencsétlenség érne. Tóth tanár úr, mikor jöttem, a tolyosón beszélgetett.

MIND (elfoglalják helyüket a padban, közben:)

HARIS: Na, úgyse soká tart már az egész!

SEBES: Mi?

HARIS: Az egész iskola-hecc. Januárban érettségizünk valamennyien és megyünk a frontra.

SEBES: Nem is olyan rossz gondolat.

SZÁNTÓ: Én tüzérnek megyek, van összeköttetésem a 4-es schwere Haubitzkhoz.

KÖVESI: Tévedés, uraim! Az én apámnak egy kultuszminisztériumi fogalmazó mondta, hogy nem lesz vizsga, csak úgy egyszerűen éretteknek nyilvánítanak bennünket.

NAGY: Uraim, le a kalappal a kultuszminisztérium előtt!

TÓTH TANÁR ÚR (belép, fölmege a katedrára).

MIND (nagyon halkán): Éljen!

LUKÁCS (a padok elé lép. Eleinte egy kissé akadozik, de azután belemelegszik és folyékonyan beszél):

Mélyen tisztelt Tanár úr!

Nekem jutott az a megtisztelő feladat, hogy szeretve tisztelt Tanár urat ez ünnepélyes pillanatban az egész osztály nevében üdvözölhessem és kifejezést adjak azon érzelmeknek, amelyek bennünket eltöltenek. Valóban, ez a feladat nem könnyű, mert mélyen tisztelt Tanár úr hadbavonulásának hire, amelyet épen az imént hallottunk, bennünket annyira meglepett, annyira készületlenül talált, hogy hirtelenében azt sem tudjuk, örüljünk-e e hír-

nek, vagy bánkódjunk rajta. Örülünk-e azon, hogy akit eddig a magyar tanár mintaképe gyanánt tiszteltünk és atyai jóbarát gyanánt szerettünk, mostantól kezdve mint hőst csodálhatjuk. Vagy inkább szomorkodnunk kellene-e azon, hogy elveszítünk egy olyan férfiút, aki bennünket megértett és szeretett, egy lelket, amely miértünk élt, egy szívet, melynek minden dobbanása a miénk volt. Ez a két gondolat ellentétes érzelmekkel tölti el szívünket és fájó büszkeséggel mondatja velünk: Isten vezérelje mélyen tisztelt Tanár urat azon a nagy úton, amelyre lép s engedje, hogy dicsőséggel és győzelemmel térhessen vissza minél előbb hű tanítványai közé, akik aggódó szeretetükkel és imáikkal kísérik lépteit a harcok ösvényén!

MIND (nagyon csendesen): Éljen!

TANÁR:

Kedves fiatal Barátaim!

Azok a szép és meleg búcsuzó szavak, amelyeket kedves szónokuk elmondott, jól tudom: első sorban a tanárt, az osztályfőnököt, az előljárót illették. De ebben a

komoly órában, amikor hosszú időre, talán az egész életre utólszor állunk szemben egymással, szabad talán hinnem azt is, hogy némi részben legalább, szólottak bennem az embernek, az egyénnek is. Ha csak valamennyire sikerült megközelítenem azt a célt, amire törekedtem, akkor fölösleges most mondanom önök előtt, hogy szerettem és tiszteltem önöket kezdettől fogva és hogy ez a szerettem és tiszteletem az évek során át csak növekedett. Önök, akikkel immár nyolcadik éve dolgozunk együtt, meg fogják érteni, hogy némi megilletődéssel jöttem most ide búcsúzni.

És most, mikor búcsúzni akarok, nem tanári, nem nevelői szóval szeretnék megválni önöktől, hanem egy baráti kéréssel. Barátit mondtam, de bajtársit is mondhattam volna. Hiszen én — mi: idősebb nemzedék — csak előre megyünk, önök követni fognak bennünket. Önöket, talán valamennyiüket, talán hamarabb, mint gondolnák, szintén meg fogja találni a haza hívása és nincs benne kétségem, hogy valamennyien hősiek lélekkel fogják követni ezt a szót. A 48-as idők ifjú hősei

újra a világ elé lépnek. Önök egytől-egyig hősök lesznek: hősöknek kell lenniök. De addig is ne feledjék el, hogy a csatatér hősei a békés munka hőseiből lesznek. Legyenek addig is, míg a haza önökért küld, a munkának, az egész munkának, a jellemnek, a kötelességnek hősei. Nem tudom, más hogy indul a harctérre; hogy én nyugodt, erős lélekkel mehetek, egyedül ennek köszönhetem; akármi történjék velem: ezután is mint eddig, megteszem a magamét, egész lélekkel. Ebben a gondolatban szeretnék önökkel kezet szorítani a viszontlátáskor, ott, itt, vagy (fölfelé mutat) amott. Isten velük! (Az utolsó szavakat kissé reszkető hangon mondja. A végén kissé ideges gyorsasággal veszi kalapját és kimegy.)

(Kissé meghatott csend.)

LUKÁCS: Ez szép volt.

SEBES: Kár, hogy elmegy.

(Csengetés.)

NAGY (hangosan): Eh! Görög lesz! Nézzük, hogy miből élünk.

HARIS: Lássuk csak azt a fordítást!

(Beszélgetve kifelé indulnak.)

HORVÁTH: Szívesen fordítok, de gyere le az udvarra.

SEBES: Kell egy kis szellőzés erre a nagy esetre.

(Lassan mind kivonulnak Morvayn és Lukácson kívül.)

MORVAY (ülve maradt a helyén. Most feláll és a kalapja után nyul).

LUKÁCS (az ajtóban állva maradt): Nem jössz le az udvarra?

MORVAY: Nem, hazamegyek.

LUKÁCS: Eljössz még az iskolába?

MORVAY: Azt hiszem, nem. Sehogy sem érzem itt magamat. Valahogy nem illek már ide, vagy mi.

LUKÁCS: Azt észrevettem, hogy nem kellemesen érzed magad.

MORVAY: Tudod..., tudod..., valahogy nem az vagyok, amit ezek várnának. Én... hozzá voltam szokva... lehet, hogy ostobaság, de ti szoktattatok hozzá... hogy valahogy imponáltam a fiúknak. És ezt szerettem. És most nem imponálok. És ez bosszant. Ezek most azt akarnák, hogy itt lelkesedjek. Talán azt várnák, hogy... hogy a «Talpra magyart» szavaljam. Hát ez nekem nem gusztusom.

LUKÁCS (habozva): Az igazat megvallva, én is azt gondoltam, hogy egy kicsit büszke leszel rá. A tavalyiak, akik be-

vonultak, majdnem mind úgy feszítenek, hogy szinte komikus...

MORVAY: Hát látod, én is komikusnak találnám. És én... én ezt nem tudom.

LUKÁCS: Hiszen nem is arról van szó. De legalább látnák rajtad, hogy szívesen mégy. De így még azt találják gondolni, hogy... (Elhallgat.)

MORVAY: Hát csak mond ki! Hogy félek, úgy-e, hogy gyáva vagyok. Hát... talán van is benne valami.

LUKÁCS: Ugyan már ne mondj ilyet! Én jobban ismerlek.

MORVAY: Bár én ismerném magamat. De látod, épen ez a furcsa és a boszszantó. Nem félek, az igaz, azt talán mondhatom. És mégis: nem örülök a dolognak. Nem értem az egészet. Ostobaság. (Járkál).

TÓTH TANÁR ÚR (belép, int Lukácsnak).

LUKÁCS (elérte az intést, némán kimegy).

TANÁR: Miklós!

MORVAY (fölneáz, észreveszi).

TANÁR: Épen most hallom, hogy bajtársak lettünk. Büszke vagy rá, remélem, hogy első vagy az osztályból!

MORVAY (vállat von): Tudja Isten, tanár úr. Nem érzek magamban hősi hajlamokat.

TANÁR: Ezt csak úgy gondolod. Most, az első bizonytalanságban. Tudod, hogy kiskorod óta ismerlek. Majd meglátod, milyen jó katona lesz belőled.

MORVAY: Ki tudja, tanár úr! Túlságosan el vagyok kényeztetve ahhoz, hogy kényelmetlennek ne érezzem ezt a dolgot. Talán... ha... ha nem éltem volna jó-módban, kényelemben mostanáig... talán... ha nem lett volna mindenki mindig kedves hozzám... talán ha nem volnék pesti... akkor talán igen. De így?... (Vállat von.) Tudom, hogy ez nem valami dicső egy állapot, de hát így van és nem akarom magam különbnek mutatni.

TANÁR: Pedig különb vagy.

MORVAY: Nem vagyok, tanár úr. Az előbb, mikor a tanár úr beszélt, akkor éreztem, milyennek kellene lenni és milyen lélekkel kellene most előre nézni. De akkor olyannak kellett volna lennem eddig is. De én sohasem voltam olyan. Lehet, hogy a családom levegője az oka, ahol nem szeretik a koránkelést és máig félnek, hogy megerőltet a tanulás; lehet, hogy az isme-

rösök, akik közt mindig azt láttam, hogy fő a dolgok könnyebb végét fogni; de bizonyos, hogy ritkán tettem olyat, ami nehezemre esett és hogy kevesebb munkával aligha szerzett valaki jeles bizonyítványt. Hát most, hogy legyek egyszerre más? A fiúk szeretnének hőst látni bennem. De én nem vagyok hős, csak egy szürke filiszter, amilyen talán legtöbb van a világon.

TANÁR: Édes fiam, minden filiszter lelkében ott alszik a hős. És ma több filiszterlélekből támadt hős harcol a világon, mint ahányról valaha is énekeltek a költők.

MORVAY: Lehet, tanár úr. De akkor nagyon mélyen alszik bennem.

TANÁR: Hátha ez a mai sorozás volt az első ébresztő! Hátha a nagy, külső világháborún kívül ezt a nagy belső harcot is meg kell vívnod: a filiszter-éned és a benned lakó hős harcát!

MORVAY: Lehet. A tanár úr ismer engem.

(Csend.)

(Az ablak alatt katonák vonulnak el énekszóval.)

TANÁR: Katonák. Szól az induló. Vigan szól. Állunk elébe, úgy-e!... férfiasan!

MORVAY: Egyet ígérhetek: akárhogy lesz, szégyent nem fogok hozni a tanár úrra.

TANÁR: Hát... bajtárs!... a viszontlátásra! (Kézet nyújt.)

MORVAY: A viszontlátásra, tanár úr!
(Melegen, bensőségesen kezét fognak.)

(Morvay az ablakhoz megy, kinyitja, lenéz. Az ének erősebben hangzik.)

Függöny.

II. FELVONÁS.

(Télen, a Kárpátokban, egy elhagyott kis falu szélső viskója. Négy rideg fal, ajtóval, ablakkal. Középen asztal, két szék: az asztalon gyertya. Az egyik falnál pad, a másiknál földre szórt szalma. A szalmán fekszik mozdulatlanul A KÁPLÁR, 30 és 40 év közötti, zömök, szakállas magyar, balkeze felkötve, jobboldalán széles kötés. A szín teljesen sötét. Szélzúgás.)

MORVAY (tapogatózva jön be, kardját bot gyanánt használja; gyűrött ruhában, homloka bekötve. Félig magában): Az ördög vigye el ezt az átkozott sötétséget?... Halló! Van itt valaki?

KÁPLÁR (fölriad): Ki az?

MORVAY: Van itt valaki? Magyar ember?
(Zseblámpát vesz elő és meggyújtja.)

KÁPLÁR (erőlködve feláll): Örmester úrnak alásan jelentem: Pintér István, káplár.
(Megtántorodik és visszaesik a szalmára.)

MORVAY (odamegy és rávilágít): Édes barátom, hiszen ez a kötés egészen véres. Mi van magával? Hát nem itt van a mi segélyhelyünk?

KÁPLÁR: Örmester úrnak alásan jelen-
tem, itt van a segélyhely.

MORVAY (gyertyát vesz észre az asztalon, gyufát
vesz elő és meggyújtja a gyertyát): Édes lelkem,
ne sokat örmesterurazzon itt, hanem azt
mondja meg, hol vannak a szanitécek?
Az orvosok?

KÁPLÁR: Elmentek.

MORVAY: Elmentek? Hova?

KÁPLÁR: Jelentem, úgy volt az, hogy
nagyon lőttek erre a muszkák. A másik
házat már föl is gyujtották. Hát parancs
gyűtt, hogy el kell szállítani a betegeket.
Hátrább köll vonulni Zsirkára.

MORVAY: Hát magát mért hagyták itt?

KÁPLÁR: Mert már nekem úgyis mindegy.
Énbelülem úgyse lesz ember. Azér' be-
kötöztek.

MORVAY: De hiszen ezen a kötésen
egészen keresztülázott a vér. Nem sokat
érték hozzá, de azért megpróbálok segí-
teni. Csak volna kötőszerelem. (Előveszi a zseb-
kendőjét és megujtja a kötést. Közben): Hogy
kapta ezt a sebet, barátom?

KÁPLÁR (kötözés közben): Dél tájba lehetett.
A karomba kaptam az elsőt. A balba.
Srapnell volt. Csúnyán helybehagyott. Meg-

látott a fénrik úr Szabó, mer' amellet
feküdtem, nagyon fain ember, aztán azt
mondta, hogy nem lehet várni, mindjárt
el kell mennem a Hilfsplatzra. Volt egy
jó komám, a Jámbor Jóska, a mi falunkba
való. Az azt mondta, eljön velem, egy
darabig majd visz, aztán majd megtámaszt,
hogy léphessek. Hát eleinte jó is volt.
Hanem egyszer elkezdtek lövöldözni ránk.
Mondok a komának, hagyjon engem, majd
csak elkinlódok valahova, szaladjon vissza
az árokba, még nincsen messze. Aszongya:
«Nem úgy van az, komám; földim vagy,
csak nem hagylak itt vesztetre, nem vagyok
én olyan ember, magyar ember vagyok
én». Hanem vesztire szólt. Egy srapnell
fejbetalálta szegényt, úgy ott maradt, egy
hangot se szólt többet. Isten nyugosztalja
igen nagyon jó ember volt. Ha el nem
jön velem, most is ember lehetne. Én
meg ide a derekamba kaptam egy darabot.
Találtam egy puskát, azzal elkinlódtam
valahogy idáig. Itt oszt' bekötöztek. Hanem
a doktor nagyon rázta a fejét, mikor meg-
nézett. Estefelé megint elkezdte löni a
muzska a falut, aztán a szanitécek elmentek.
Engem pedig, az volt a parancs, itt köll

hagyni. Hát így maradtam itt. Aztán, az elébb, alighanem elszundítottam egy keveset.

MORVAY (kész a kötözéssel): Így, ni. Hát már most mi lesz? Tudna járni, hogy utánuk mehetnénk?

KÁPLÁR: Bajos lesz, de majd megpróbálom. De még egy kicsikét hagy pihenjek.

MORVAY: Nem bánom. Magamra is rámfér. (Leül a székre.) Lehet már három órája, hogy nekivágtam a hegyoldalnak. Cudar egy dolog az, lefelé mászni ezen a vizes kövön. Mikor még a feje is zúg az embernek... Nem jó dolog sebesülni lenni.

(Rövid szünet.)

KÁPLÁR: Örmester úr, hogy kapta a sebit?

MORVAY: Ostoba dolog. Egész délután a gödörben feküdtünk és lőttek bennünket és senkinek se lett baja. Csak azt nem tudtuk, hol az ellenség. Egyszer belém-szállt az ördög és meg akartam nézni, merre vannak. Főlemelem a fejem, hát még a szemem ki sem dugtam, már eltalált a gazember. A koponyámba, itt jobbról. Streifschuss. Nincs benne a golyó, bekötözték ott mindjárt. Az első percben

azt hittem, meghalok... Megvártam, míg egy kicsit sötétedni kezdett, aztán elindultam. Tudok járni a lábamon. Nem fáj. Csak lázam van.

(Szünet.)

MORVAY: Honnét való maga, bácsi?

KÁPLÁR: Szadárul. Hát az ifiúr?

MORVAY: Én budapesti vagyok. Diák vagyok odahaza.

(Szünet.)

MORVAY: Mit csinálnak most odahaza?

(Kis szünet.)

KÁPLÁR (csendesesen): Az ám, mit csinálnak?

(Szünet. Szélzúgás.)

KÁPLÁR (lassan, inkább magának): Most odahaza ülnek a szobában. Este van most. Az asztalon ég a lámpa.

MORVAY (épen úgy): A villany ég. Mind otthon vannak. Lent a köruton zúg a vilamos. Odafönt csendes a szoba.

KÁPLÁR: A Julisom az asztalnál ül. Azt gondolja: «Hol jár most az én uram?» Édesapám olvas. Egész nap dolgozott, már kifáradt. Hatvan éves már, de azért bírja a dolgot. Trágyát hordott a földekre; most jó fagyos az országút. Most talán olvas. Kalendáriumot, az újat. Vagy ujságot.

Háborús ujságot. Tudom, búsul édesapám. Tudom, mondja: «Nem jön vissza a mi Pistánk többet. Mert az mindent úgy csinál, ahogy köll, azt mindég odaállítják, ahol legjobban lőnek; egyszer csak eltalálják». Édesanyám nem állja. Tudom, mondja is: «Dehogy lövik! Van ott más is elég, akit meglőjjenek. Eddig se lőtték meg. Jó az Isten!» De azért ő sajnál a legjobban. A Jóskám a leckéjét írja, palatáblára ír palavesszővel. Mondja neki a Juliska: «Tanuld a kátét, mert bezárnak holnap az iskolába». Mondja a Jóska: «Engem nem zárnak be, még sose zártak be, én tudom a kátét, mondta a mester úr is. Szentképet is kaptam.

(Szünet.)

MORVAY: A papa nincs otthon, a mama zongorázik. A kis öcsém a leckéjét tanulja. Mind én rám gondolnak. Mind a hárman. A mama talán sír is.

(Szünet.)

KÁPLÁR: Most odahaza is tél van. Szép fehér minden.

(Szünet.)

MORVAY (idegesen felugrik és járkál, hirtelen megáll a káplár előtt): Mondja... bácsi... hát

aztán... hogy vélekedik maga erről a háborúról?

KÁPLÁR (vállat von): Hogy vélekedek?... Mán minek volna énnekem vélekedni? Nem jó az. Arra valók a nagy urak Budapestén meg Bécsben, miniszterek, generálisok. Azért tartják őket. (Újra vállat von.) Nem az én dolgom, nem is tudok hozzá. Én gazdaember vagyok. A föld, az az én tudományom. Az az én dolgom. Az ország dolga nem az én mesterségem.

MORVAY: Sohasem gondolt arra, hogy miért van ez a háború?

KÁPLÁR: Mér? Mert kéne a muszkának, meg a rácnak a földünk... Jó föld, szó sincs róla. Jó volna neki. Hát mink nem engedjük.

MORVAY: Eljön az ember ide a csatatérre, otthon hagy mindent, amiért élni érdemes. Itt fázik, koplal, nyavalyát szerez, kínlódik, talán el is esik, vagy még rosszabb: nyomorékká lesz. Hát kinek hasznos ez?

KÁPLÁR: Kinek? Az országnak. Mindenkinek. Ha nekem nem, hát a kisfiamnak. Elvegyék a földjít, amit becsületes munkával szereztem neki, én, meg az apám, meg az öregapám?

MORVAY: De mit szóljon az, akinek nincsen földje?

KÁPLÁR: Van édesanyja, meg testvére. Meg aztán még ott a becsület is! Magyar ember az ember!

MORVAY: De hát mégis, szívesen van itt?

KÁPLÁR: Hogy szívesen-e? Nem mondom, jobb otthon. De hát ha egyszer szüksége van az emberre az országnak! Hát akkor el kell jönni.

MORVAY: Szívesen jött el?

KÁPLÁR: Harmincötéves ember vagyok, feleségem van, kis fiam van. Ríttak, mikor eljöttem. Szó sincs róla, nem olyan könnyű ott hagyni az ilyen gyenge népet. De hát ha egyszer muszáj, hát muszáj. Csak jó szívvel jön azért az ember.

MORVAY: De itt meg is lehet halni!

KÁPLÁR: Nagyon!

MORVAY (egyszer-kétszer ideges léptekkel elmegy előtte szótlánul, aztán megáll. Hirtelen): Nem fél a haláltól?

KÁPLÁR: Félni? (Vállat von.) Keresztény katolikus ember vagyok én. Az úr talán nem az?

MORVAY: Én... de... igen... én is az vagyok...

KÁPLÁR: Mikor eljöttünk, meggyóntam. Rendben van a számadásom. Egyszer hal meg az ember. Jó az Isten.

MORVAY (gyorsan járkál föl és alá).

KÁPLÁR (Elalszik.)

MORVAY (Leül az asztalhoz és elgondolkozva ül.)

(Kívül lépések.)

MORVAY (meghallja): Ki az? Van itt valaki?

(A zaj elhallgat.)

MORVAY (fölszall): Ki az?

GYERMEKHANG (kívül): Én.

MORVAY (az ajtó felé indul.) Ki az az én?
(Kinyitja az ajtót.)

GYERMEKHANG: Pista. (Belép egy 7—8 éves kislány.)

MORVAY: Hát te ki vagy?

PISTA: Én Pista vagyok, a tanítóék Pista. Szabad bejönni?

MORVAY: Gyere, gyere! Mit keresel te itt?

PISTA: Itt világos volt, hát idegyöttem. A többi házban sötét van mindenütt. Oda-kint is sötét van. Úgy félek. Maga úgy-e jó ember, bácsi? Mert maga magyar.

MORVAY: Persze, hogy jó ember vagyok. De hát mondd már, mi járatban vagy? Ki az édesapád?

PISTA: Tanító úr!

MORVAY: Hol van?

PISTA: Hol van? Szerbiában van. Mert az is katona, olyan mint maga.

MORVAY: Hát az édesanyád?

PISTA: (Sírva fakad.)

MORVAY: Mi az? No; ne sírj kisfiam (Az asztalhoz vezeti, megsimogatja). No, légy hát okos. Mi történt az édesanyáddal? Valami baj érte?

PISTA: Nem is igaz, nem halt meg. A Juhászék Jóskája azt mondja, hogy édesanyám meghalt, mikor a házunk égett. De nem is igaz. A Jóska hazudik. Mondta a Feri bácsi, hogy elment a többiekkel, a jegyzőék kocsijával.

MORVAY: Hát mi történt tinálatok? Leégett a házatok?

PISTA: Hát persze, hogy leégett, mikor belelőttek a muszkák.

MORVAY: Mikor?

PISTA: Délután. Sokat lőttek. Nagyon sokat. Úgy dörgött. Mi házunk is meggyuladt, a jegyzőéké is.

MORVAY: És az édesanyád?

PISTA: Édesanyámmal a jegyzőéknél voltunk. Édesanyámék a Mari nénivel azt be-

szélték, hogy el köll menni a faluból. Akkor kiabáltak a gyerekek az uccán, hogy ég a házunk. Aztán akkor édesanyám hazaszaladt, hogy elhozza a holmit, amit el akartunk vinni.

MORVAY: És te?

PISTA: Én a Mari nénivel maradtam. De egyszer oda is beütött a lövés. Jaj, de borzasztó volt (Összerázkódik). Akkor mindenki szaladt. Azt kiabálták, hogy a pincébe! a pincébe! Én szaladtam haza, édesanyám után, de a Feri bácsi meglátott s levitt a pincéjükbe. Ott voltunk estig.

MORVAY: Ki az a Feri bácsi?

PISTA: Az az öreg kisbiró. Mondta, hogy édesanyám elment már a többiekkel, mer' fölrakták a holmit a jegyzőék kocsijára és elmentek. Estére mink is megyünk utánuk. Azután sokára később már nem lövöldöztek és a Feri bácsi kibújt a pincéből, hogy majd szétnéz. Azt mondta, csak várjak szépen, mindjárt értem jön. De nem is jött értem.

MORVAY: És te magad maradtál a pincében?

PISTA: Magam bizony. Sötét volt. Hi-

deg volt. Úgy féltem. Meg fáztam. Nem mertem ottmaradni, hát fölöttem én is. De nincsen a faluban senki. (Pityeregve :) Édesanyámhoz akarok menni.

MORVAY: Ne félj semmit, fiacskám, majd elviszünk valahogy az édesanyád után. (Föltáll.) Hanem, hogy most mit csinállok veled? ... (Az alvó káplárra néz).

PISTA: Éhes vagyok. Adjon kenyeret, bácsi.

MORVAY: Kenyerem, az bizony nincsen fiam... Hanem... Megállj csak, (Kutat a zsebében) lám... szerencsére van egy kis darabka csokoládé tegnapról. Nesze. (Odaadja.)

PISTA: (Felkapaszkodik az asztalra és úgy eszegeti a csokoládét.)

MORVAY (a székre ül és mosolyogva nézi): No, Laci, jól esik?

PISTA: Mért mondja, hogy Laci? Én nem vagyok Laci. Én Pista vagyok.

MORVAY: Hát, tudod, nekem is van egy kisöcsém. Ha rád nézek, arra gondolok. Azt hívják Lacinak. És én azt nagyon szeretem. Most azt gondolom, hogy te az vagy. Azért téged is nagyon szeretlek.

PISTA: Erős az a Laci? Erősebb, mint én?

MORVAY: Hát tudod, ő idősebb már nálad. Ő már nagy iskolába jár. Nézd, milyen szépen tud írni. (Tábori lapot vesz elő.)

PISTA (nézi:) Én nem tudom olvasni. Nyomtatottat jobban tudok. (Kérő hangon:) Olvassa el!

MORVAY: No hát ide hallgass: (olvas) «Kedves Miklós bátyám! Hogy érzed magad? Mink hál' Istenek nagyon jól, csak a mama nagyon sokat sír utánad, de ha mondják, hogy ne sírjon, akkor azt mondja, hogy nem sír; mert büszke az ő hős fiára. (Megáll, gondolkodik.)

PISTA: Nincs több?

MORVAY: De igen. — A félévi értesítőm jó volt, nem volt hármasmom. Tegnap nagy ünnepély volt és az igazgató úr beszédet mondott, és azt mondta, hogy a hősök a harctéren életüket adják értünk és legyünk hálásak és büszkék rájuk, és a fiúk mind rám néztek és én nagyon büszke vagyok rád. Csókol szerető öcséd, Laci.» (Csend.)

PISTA: Bácsi, maga egy hős?

MORVAY: Én (fölkel)... nem... én csak egy... különben lassan már magam is kezdem azt hinni... Tudod, fiam, most talán én is az volnék, ha kellene.

PISTA: Mért most?

MORVAY: Azért, mert te itt vagy!

PISTA: Azért?

MORVAY: Azért. Mert most már látom, hogy miért kell hősnek lenni.

PISTA: Miért?

MORVAY: Teérted! Te kis földönfutó! Te kis fölgyújtott falu! Te kis szegény Magyarország!

PISTA: Mért kis Magyarország? Nem értem.

MORVAY: Az nem baj, majd megérted egyszer. (Járkál.)

PISTA (ásít).

MORVAY: Álmos vagy. Feküdj le. Csinalok neked egy kis vackot. (A padra teszi köpenyét és lefekteti a fiút. Aztán az asztalhoz ül, előveszi a tábori lapot és olvasni kezdi.)

HANG (kívül): Erre, erre. Mégis vannak itt emberek.

MORVAY (felriad).

TÓTH TANÁR ÚR (hadnagyi ruhában belép; MISKA követi): Adjon Isten jó estét!

MORVAY (bámulva kiált fel): Tóth tanár úr!

TANÁR: Miklós fiam! Te vagy az? Hát ez már igazán érdekes. (Megrázza a kezét.) Megsebesültél?

MORVAY: Semmi, csak egy kis horzsolás. Hogy kerül ide a tanár úr?

TANÁR: Hogy ám! Az nem is olyan egyszerű dolog. De előbb a legfontosabbat! Te a Füzes-séry-csoportnál vagy?!

MORVAY: Ott.

TANÁR: Akkor épen te kellesz nekem. Hol az ezredtörzsetek? Nem ebben a faluban? Nekem az az utasításom.

MORVAY: Itt volt, ez a viskó volt a segélyhely. De az ellenség fölfedezte és tűz alá fogta. Visszavonultak Zsirkára.

TANÁR: Zsirkára? Akkor, Miska fiam, megyünk tovább.

MISKA (aki eddig némán állt az ajtóban): Igenis, hadnagy úr.

MORVAY: Tovább? Rögtön? De hát miért? És hova?

TANÁR: Úgy nézz ránk kettőnkre, hogy mink őrzőket vagyunk. Négyen indultunk, maradtunk ketten. A 206-os magaslatot védjük; egy zászlóalj. Az ellenség a hátsóunkba került. Valami cseh ezred állt mellettünk, azok eresztették be őket. Hát, ha reggelre segítséget nem kapunk, mind ott maradunk. Azért indultunk ezzel a patrullal hozzátok. Tűzvonalon vágtunk át, ket-

ten szerencsésen megmaradtunk. Mikor ideértem a faluhoz, azt hittem, célnál vagyunk. De hát Zsirkára most át kell vágni a Basa-völgyön. Az is tűzvonalban van, ha ide is lőttek. Hát, ha észrevesznek, póruljárhatunk. De mindegy. Miska, megyünk.

MISKA: Igenis, hadnagy úr.

TANÁR: Ha nem volnál megsebesülve és nem volna olyan nagy a veszedelem, azt mondanám, gyere velem, hazaviszlek a törzsedhez. De így jobb lesz itt várnod meg a reggelt. Akkor aztán, ha sikerül a dolog, érted jövök, ha nem... akkor úgylis mindnyájan az ördögé vagyunk.

MORVAY: Én nem mehetek. Nekem dolgom van itt. Egy haldokló magyarom van, meg egy kisfiam. (Rajuk mutat.)

TANÁR: Észre sem vettem őket a sötétben. Hát, Miklós fiam, szeretnék veled beszélni egy pár szót, magadról is, de most nincs idő, a kötelesség sürget. A viszontlátásra!

MORVAY: Isten vezérelje a tanár urat!

(Kezet fognak. A tanár és a legény elmegy.)

MORVAY (Az ajtóban megállva néz utánuk.)

KÁPLÁR (fölébredt; halkán): Örmester úr!

MORVAY: Itt vagyok, barátom!

KÁPLÁR: Örmester úr, megteszi, ha szépen megkérem valamire?

MORVAY: Mondja, mondja, édes jó barátom, mi a kívánsága?

KÁPLÁR: De jó hozzám az ifiúr, áldja meg az Isten. (Kis szünet. Egyre jobban erőlködve): Itt a köpönyegem zsebében van egy zacskóban egy pár forintom, azt küldje el, ha teheti, a Julisomnak. Meg még valamit. Nézze (erőlködve kivesz valamit a zsebéből), itt van ez a cifra rojt. Valami muszka tiszt vállárral való. Ezt vigye el a Jóskámnak. (Mosolyogva.) Mikor eljöttem, nagyon mondta, hogy hozzak neki valami szépet a háborúból. Nagyon szereti a cifra holmit. Hagy örüljön neki. Emléke lesz neki... az apjától. (Visszahányatlik.)

MORVAY (melléje térdel): Úgy lesz, édes barátom.

(Szünet.)

KÁPLÁR: Jött a mult héten a század-nakegy pakk. Csupa Szűz Mária-kép volt benne. Szétkapkodták. Nekem nem jutott belőle.

(Szünet.)

Örmester úr!... Ha meghaltam... mondjon értem egy... Miatyánkot. Mer' én meghalok... Jó lélekkel halok ám meg. Meggyóntam, hogy elgyüttünk. A lelkemben van az én szentséges Úr Krisztusom... Szegény parasztember vagyok én odahaza... Szép az, ilyen ügyefogyottnak... hogy a hazáért halhat meg. (Hátrahanyatlik és meghal.)

(Szünet.)

MORVAY: Meghalt! (Néhány pillanatig mozdulatlanul nézi; majd letakarja a testet.) Ez hát a halál! (Gondolkozva az asztalhoz megy és leül.) Egy halott. És egy kis gyerek... És én... És holnap?...

(Szélzúgás.)

(Függöny.)

III. FELVONÁS.

(Ugyanott. Reggel. — A káplár teste a szalmán letakarva: a fiú a padon alszik; Morvay az asztalra dőlve alszik.)

PISTA (felül a padon, szemét dörgöli, nyújtózkodik, körülnéz, észreveszi az alvó Morvayt, mosolyogva felugrik, odaszalad és a fülébe súgja): Jó reggelt!

MORVAY (felugrik): Ta vagy az, Pista? (körülnéz.) Reggel van.

PISTA: Máma megyünk el az édesanyámhoz?

MORVAY: Máma, máma. De előbb még van egy fontos dolgunk. (A káplárra mutat:) Látod, itt van ez a bácsi!

PISTA: Alszik.

MORVAY: Alszik, fiam, nagyon is alszik. Meghalt szegény. El fogjuk temetni.

PISTA: De nincs itt pap.

MORVAY: Sajnos, nincs. Hát majd mi ketten imádkozunk fölötte.

TÓTH TANÁR ÚR (hangja kívül): Csak vigyázva, Miska. Így ni. — (Bejönnek. Tóth

tanár úr Miskára támaszkodva lép. Bal lábát kissé felemelve tartja. A székhöz bicegnek s ott leül.)

MORVAY: JÉZUSOM! Tanár úr! Mi baja van? (Elébe siet.)

TANÁR (kezet nyujt.) Semmi, fiam, semmi. Egy ostoba puskagolyó a ballábamban. Gyerekség az egész; de a csontot aligha nem összetörte. Nem tudok rálépni.

MORVAY: A hiradás! A hiradás! Sikerült?

TANÁR: Sajnos, nem. (Csend.) El vagyunk veszve.

(Szünet.)

PISTA: Mért vagyunk elveszve?

MORVAY: Csitt! Ül le, fiam, szépen a padra és csendben légy. Ez a bácsi visz el az édesanyádhoz!

PISTA: Kezít csókolom, bácsi. (Leül csendesen a padra.)

MORVAY: De hát hogy lehet az?

TANÁR: Meg van szállva a 204 es domb is. Annak az aljában kellett ellopózkodnunk. Sejtették, hogy megpróbálunk kitörni. Fényszórókkal dolgoztak. Észrevettek és egész sortüzeket adtak ránk. Hát az egyik eltalált. De, ha nem talált volna, akkor sem mehetünk tovább, mert az egész

völgykatlanra be vannak löve. Lehetetlen-ség ott keresztül jutni élőlénynck. Hát... most már... vége mindennek.

(Szünet.)

PISTA: De az édesanyám jó helyen van, bácsi, úgy-e?

TANÁR: Bizony, fiam, ha ebből a falu-ból való, alighanem nagyon jó helyen van.

PISTA: Mikor megyünk hozzá?

MORVAY (Járkál): De hát nem lehet az mégsem. Mindennek vége volna? Teljesen be vagyunk zárva?

TANÁR: Hát ide nézz. (Térképet húz elő.) Itt vagyunk mi. Ezen a dombon van az én csapatom. Itt vannak a tieitek. — Ez a muszka vonal előttünk. Itt Orosz-kutnál, nyomták be a mieinket, itt voltak a csehek. Ez már az ellenségé: Erről nyomulnak a mieink mögé. Itt ez az út az erdő mellett már tegnap délután tűz alatt volt; itt jöttünk át tegnap, itt lőtték le két emberemet. Ez a falu is már tegnap tűz alatt volt, mint mondod. Az este le kellett kerülniök egy sereggel délnek, mert most már a Basavölgyet is tűz alatt tart-ják. — Más út nincs. Előbb-utóbb a tieiteket is hátbakapják.

MORVAY: Hát a hegy? Itt vannak az én embereim a másik oldalon. Erről még el lehet jutni oda. Csak meg kell mászni a hegyet. Ide nem is lőhetnek, mert ez kívül esik a lőtávolságon.

TANÁR: Lehetetlenség. Nem lehet azt megmászni, most, télvíz idején. Máskor is olyan meredek, hogy szinte járhatatlan. Most olyan síkos, akárhány helyen, mint a jég. Ki bírna oda feljutni?

MORVAY: Én!

TANÁR (riadtan): Te? Hova gondolsz? Gondolj inkább a sebedre.

MORVAY: Ej, mit seb! Ez a kis horzsolás? Tegnap még volt egy kis lázam, de ma már azt is kialudtam. Mi az nekem! El vagyok határozva.

TANÁR: Ugyan kérlek, ne bolondozz. (Kinéz az ablakon.) Nézz oda! Nézd azt a hegyet! Hát nem istenkisértés oda feljutni akarni?

MORVAY: Nem, mert az Isten nevében indulok. Csak nem hagyom elveszni ezt a sok derék magyart. Meg ezt a kis fiút. Nézze, tanár úr... lehet, hogy csalódom... de én úgy látom... úgy hasonlít a kis öcsémhez!

TANÁR: De hát ostoba beszéd az egész: ha puská nem ér el odáig, a tetőre már lőhetnek ágyúval és biztos, hogy van velük. Tudod, hogy az orosz egy emberre is szalvékat ad.

MORVAY: Eh, hát aztán? Nem oly könnyű egy embert ágyúval eltalálni. Ki tudja, meglátnak-e. Meglapulok. Különben is csak egy kis darabon vagyok fődőzetlen oda-fönn, ha az erdőből kiérek.

TANÁR: Szerencsétlen, hisz épp arról van szó. Kötözni való volna a tüzéségük, ha oda már be nem lőtte volna magát!

MORVAY: Hát aztán? Legalább meg kell próbálni, amit lehet.

TANÁR: Nem, nem! Lázban beszélsz, kérek. Különben is majd elmegy akkor a Miska.

MORVAY: Nem tanár úr, a Miska nem megy el, őrá szüksége van a tanár úrnak. És öneki — úgy-e Miska — családja van, gyermekei.

MISKA (miután bejöttek, lerakta a holmiját, leült a padra, elővette a kenyérzsákokat és szalonnát eszeget. Föláll): Mi tagadás, őrmester úr, három pulyám van odahaza Félegyházán.

MORVAY: Hallja, tanár úr! Neki családja van. Énrám senkinek sincs szüksége. Az

édesanyám talán sokat sír majd, de az öcsém majd kárpótolja értem. Én nem hagyok betöltetlen helyet magam után. Különben is ez a jó ember félegyházi magyar, alföldi ember: nem is tud hegyet mászni. Én két nyáron át jártam apámmal a svájci hegyeket! Megyek.

TANÁR: Szerencsétlen! A biztos halálba indulsz. Nem jössz vissza többet, ha neki-vágsz.

MORVAY: Nem, nem, nem! A tanár úrnak nincs joga tartóztatni! Épen a tanár úrnak a legkevésbé. Emlékszik tanár úr, mit mondott Pesten a búcsuzásnál az iskolában? Hogy a háború fel fogja ébreszteni bennem az alvó hőst. A tanár úr szava volt az első ébresztő. A tanár úr a felelős, ha talpra állt, ami eddig aludt bennem. Hát most a tanár úr újra el akarja altatni?

TANÁR (nem felel).

MORVAY: A háború első nyomasztó benyomásai valami tompa súlyt dobtak a lelkemre. De mikor az első idegsokk elmúlt, fölzúgott körülöttem valami lélek-rázó zürzavar és bennem a tanár úr szava, mint egy izgató, szuggeráló jóslat. Érez-

tem, hogy megfordul velem a világ, hogy minden, ami régi, elmúlt és eltűnt és jönni fog valami új, valami más; más leszek. Hős? nem tudom; az valami nagyot jelent, kimagaslót, ez pedig valami nagyon egyszerű és természetes: embernek kell lenni, nem alvajárni, mint azelőtt! (Izgatottan járkál.)

(Szünet.)

MORVAY: Aztán jött a fejsebem és ez a viskó és ez a szegény ember itt (a káplárra mutat). És ez megmutatta nekem, hogy mit tesz embernek lenni. És hogy hogy kell élni és meghalni. És ez a kisfiú megmutatta azt is, hogy miért kell élni és meghalni. És most egyszerre másképp látok és érzek mindent, mint azelőtt. Érzem, hogy ez az igazi. — A tanár úr kitette magát a sortüznek és én gyáva legyek? Hát meg akar fosztani a tanár úr attól, hogy életemben először okom legyen becsülni magam és azt gondolni, hogy nem vagyok rosszabb a tanár úrnál!

TANÁR (kezét nyújtja): Eredj fiam. Nem tartóztalak. Büszke vagyok rád.

MORVAY: És most, tanár úr, kérem valamire. (Pistát az asztalhoz vezeti.) Ezt a fiút

vegye védelmébe. Mentse meg valamikép, ha eljön a veszedelem; vigye anyjához, ha megmenekülnek és ha él még. És ezt a szegény embert temessék el becsülettel. És... és... ha rákerül a sor... írjon egy levelet az édes anyámnak. És írja meg neki, hogy vasárnap áldoztam...

TANÁR (meghatva): Meglesz fiam.

MORVAY: A viszontlátásra, tanár úr! Sietni kell, az idő múlik. (Kezet fog a két férfival, Pistát homlokon csókolja és elmegy.)

(Szünet.)

PISTA: Bácsi kérem, hova megy az a bácsi?

TANÁR: Azt nézi, fiam, hogy hogyan juthatunk el az édesanyádhoz.

PISTA: És baja lehet akkor? Bántja valaki?

TANÁR: Bizzunk, fiam, a jó Istenben, hogy nem lesz baja. Imádkozzál érte, kisfiam.

PISTA: Imádkozok, Miatyánkot. (A padra ül, keresztet vet, imádkozik.)

MISKA (Az ablakhoz megy és nézi a távozó Morvayt): Jelentem alássan, az őrmester úr nagyon szalad a hegynek. Már a kertek alatt fut.

TANÁR: Add ide a hátizsákot. Irni akarok.

MISKA: (Odaadja, aztán visszamegy az ablakhoz.)

TANÁR (Tábori levelezőlapot vesz elő, a zsebéből pedig ceruzát. Irni kezd): ... A budapesti ...

MISKA: Mán odaért az erdő szélére.

TANÁR (Ir): ... 8. osztályának ... Egy elhagyott, összelőtt faluban, egy rossz viskóban írom ezeket, ahol könnyü lábsebbel ülök ...

MISKA: Mán nem lehet látni a fáktul.

TANÁR: ... Csodálatosak a jó Isten útjai. Itt találkoztam Morvay Miklóssal, aki fejsebbel került ide ...

MISKA: Mán ott mászik az irtáson. Csak most meg ne lássa a muszka! Hogy mászik! Hogy lehet úgy?

TANÁR: ... Fiúk, tisztelettel gondoljanak erre a derék fiúra. Valósággal hős gyanánt viselkedett és ...»

MISKA: Mán mingyán kiér az erdőből. Mer úgy mén, mint a szél!

TANÁR (leteszi a ceruzát): Nem tudom folytatni. Nincs itt az eszem. Miska!

MISKA: Parancs!

TANÁR: Vidd oda ezt a széket az ablakhoz. Odamegyek.

MISKA: Igenis. (Odaviszi.)

TANÁR: Most segíts. (Odabiceg a legény segítségével és leül.)

MISKA: Rögtön kiér a tetejére.

TANÁR: Most!

MISKA: Ott van ni!

PISTA (Odaszalad): Szabad nekem is?

TANÁR: Nézd fiam, ott megy a mi hősünk.

MISKA: De hogy mászik!

TANÁR: Mint a zerge.

PISTA (ujjongva): Mindjárt fölér! Mindjárt fölér!

MISKA: Mekkoraikat ugrik.

TANÁR: Ilyenre is csak lázban képes az ember.

MISKA: No!... elcsúszott!

TANÁR: Elesik! Lezuhan!

PISTA: Fölkelt! Fölkelt!

MISKA: Kapaszkodik tovább!

TANÁR: Csak meg ne lássák.

(Nugyon messziről tompa dörrenés).

PISTA: Ágyú!

TANÁR: Meglátták!

MISKA: Ott robban, ni!

PISTA: Ott a füst!

TANÁR: Srapnell!

PISTA: Nem találták el! Nem találták el!

TANÁR: Gyenge lövés. Száz méterrel előtte!

MISKA: Mán mindján hiába lőnek rá!

PISTA (felsikolt): Elcsik!

TANÁR: Csak megbotlott abba a nagy kőbe! Ne félsetek!

(Újra dörrenés).

MISKA: Lövés!

PISTA: Nem talált!

TANÁR: Mögötte! Hibás!

MISKA: Mi az ott! Katonák!

TANÁR: Hol?

MISKA: A másik hegyen, ott, eme' mellett!

PISTA: Magyarok!

TANÁR: Csakugyan, a mieink. Hogy lehet az? Persze: meghallották az ágyúzást.

MISKA: Patrul!

TANÁR: Int nekik.

MISKA: Már meglátták.

TANÁR: Ni, ott egy tiszt!

MISKA: Kitarja a karját. Jelt ad.

TANÁR: Nézd, nézd, jönnek!

PISTA: Milyen sokan!

MISKA: Rajvonal. Integetnek neki.

TANÁR: Már megadta a jelt. Ni, most a keziből tölcseért csinál.

MISKA: Átkiabál!

PISTA: Mennyi szurony!

TANÁR: Meg vagyunk mentve. Jönnek a magyarok. (Megöleli a fiút).

PISTA: Éljen a haza!

(Ágyúdörrenés).

MISKA: Megint lövés.

PISTA (felsikolt): Jézuskám!

TANÁR: A fejéhez kap! (Feltápáskodik a székről.)

MISKA: Fölötte a füst!

TANÁR (visszahanyatlik a székre, rekedten):
Imádkozzunk, fiacskám. (Átöleli a fiút.)

MISKA: }
PISTA: } :keresztet vetnek.)

(Nagyon messziről hallani, amint egy trombita rohamra fúj.)

(Függöny.)

Nihil obstat.

Dr. Desiderius Bita,
censor dioecesanus.

Nr. 2040.

Imprimatur.

Strigonii, die 1. Maii 1916.

Ludovicus Rajner,
episc., vic. generalis.

FRONTON ÉS **FRONT MÖGÖTT**

Ifjúsági operette 5 felvonásban, 17 szereplővel.

IRTA

Dr. MARCELL MIHÁLY

A VERSEKET IRTA

FODOR GYULA

ZENÉJÉT SZERZETTÉK

UTHEGYI ENDRE és TAKÁTS ISTVÁN

Ára 1 korona.

DIADALOK ÚTJÁN

IFJÚSÁGI SZINJÁTÉK, ÖT (ESETLEG

HÁROM) KÉPBEN

IRTA

KOVÁCS LAJOS dr.

PREMONTREI TANÁR

BUDAPEST

A SZENT-ISTVÁN-TÁRSULAT

KIADÁSA.

SZEMÉLYEK:

Id. Kemenes, 48-as honvéd- őrnagy	Szakaszvezető Kapuőr
Kemenes Gábor, polgár- mester	Parobek Jano Marka, anyja
Kemenes Gáborné	Zsofka, húga
Zoltán } fiuk	Pista, örvezető
Aladár }	Erzsók, anyja
Ernő, instruktor, medikus	Magda } húgai
Jenő } gimnazisták	Juci }
Géza }	I. Cigány
Bense Miklós, tanár	II. Cigány
Apor Lehel, főhadnagy	I. Cserkész
Tábori lelkész	II. Cserkész
Ezredorvos	Sebesült huszár
Asszisztens	Sebesült porosz
Hadbíró	I. Szanitész
Zászlós	II. Szanitész

Magyar és orosz katonák, katonásdit játszó kis fiúk.

- I. kép: «Mindnyájunknak el kell menni». (Szintér: diákszoba.)
- II. kép: «Útban a diadal felé». (Szintér: kaszárnya udvar.)
- III. kép: «A felszabadított Kárpátok». (Szintér: lövészárók Uzsoknál.)
- IV. kép: «Az ellenség földjén». (Szintér: kötözőhely Grodek mellett.)
- V. kép: «Magyar zászló Brest-Litowsk falán». (Szintér: sáncárok a vár lövében.)

ELŐSZÓ.

A «Diadalok útján» nemcsak megírt, de megjátszott darab. A próbát kiállotta: ötször egymásután került színre mindig «teltház» előtt a kassai főgimnázium ifjúsági színpadán. Bármely lelkes műkedvelő gárda biztos hatásra számíthat előadásával. A felmerülő főbb nehézségeket Kolombustojás módjára megoldják a következő útbaigazítások.

Ahol sokalják az öt képet, adjanak belőle hármat (az elsőt, harmadikat és ötödiket), a színjáték így is kerek egészet nyújt.

Az ünnepélyt vagy színjátszást rendeljük valamely háborús jótékony-ság szolgálatába s ekkor az illetékes katonai fórumnál kieszközölhető lesz kellő számú legénységi ruha és fegyver a darabhoz; a főbb szereplők önkéntes ismerőseiktől kölcsönözhetnek jelmezt. Orosz ruhát sem nehéz szerezni, amíg a foglyok nálunk vannak; ha pedig vászon hóköpenyben szerepeltetjük őket, akkor csak sapkájukat kell utánoznunk.

A képek díszletei közül legtöbb feladatot ad a lövészárkok beállítása, de a kellő méretű lécvázak elkészíttetése után akár maguk az ügyesebben festő tanulók megfesthetik — hozzáértő útmutatás mellett — a lövészárkok belső képét. Általában kíváncsi, hogy lehetőleg minden játékkelléket maga az ifjúság állítson elő, így az iskolai ünnepek ne csak az előadói, hanem a technikai ügyességet is növeljék a tanulóknál. A műszaki személyzet kulisszatologatása, a kellékesek mindenre kiterjedő gondoskodása, a villanykezelő körületekintése épúgy pedagógiai célokat szolgál az ifjúsági színjátékoknál, mint akár a főszereplő dikciója.

Talán felesleges említenem, hogy a lövészek nem komoly fegyverből, hanem ú. n. «riasztó»-ból történnek kapszlis parafadugó töltényekkel, az ágyúszót nagydob helyettesíti a hallgatóság idegrendszerének figyelembe vételével. A gépfegyver kattogását utánzó keleplőket, a telefont, a periszkópot s egyébeket az ifjak leleményessége állítja elő szivardobozokból, kemény papírból stb.

Nehogy a 3. kép kézitusája komikussá, vagy még kevésbé tragikussá váljon, tanácsos a szereplők mindegyikének kijelölni

az ellenfelet, az összeccsapás helyét, pózait stb., továbbá úgy szoktatni őket, hogy adott turista sípjelre úgy ezt a kézitusát, mint az 5. kép harci zaját azonnal abba tudják hagyni és a megállapított tabló-csoportba tudjanak helyezkedni.

A nőszerepek oly egyszerűek, hogy kisebb fiúk könnyedén és szívesen megjátsszák azokat. A 2. kép — különben igen hatásos — táncbetéte nem tetszés esetén mellőzhető s vele együtt beszüntethető 5 női szerep, bár ezzel a kép színességéből sokat veszít. Női szerep nélkül ifjúsági színjátékot is bajos írni, egyébként vannak oly mellőzhetlen női szerepek, melyeket kisebb fiúk kifogástalanul előadhatnak.

E kis színjáték a világháború legfőbb mozzanatait törekszik az ifjúság lelkének prizmáján át az iskolai színpad posszibilis kereteibe vetíteni s ott játszva, lelkesítve a háborús pedagógiát szolgálni; ezért alkalmasnak kínálkozik arra is, hogy megfelelő záró tabló hozzáadásával a győzelmes békét üljük meg vele. Adja Isten: mielőbb!

Kassa, 1916. május 1.

A szerző.

I. KÉP.

Szin: diákszoba, jobbról és balról ajtó, a háttér közepén Mária-kép, két oldalán ablak, a szobában egy író- és egy közönséges asztal szerszámokkal, könyvállvány, székek: a szereplők világos nyári ruhákban, nagyapó 48-as honvédruhában, Ernő monoklival, virággal, fehér bokavédővel kiesipve.

1. jelenet.

(Zoltán instruktorával az íróasztal mellett tanul, Aladár barátaival a másik asztalon egy repülőgép modelljét állítja össze.)

ALADÁR: Röpülünk, fiúk, mindjárt röpülünk: a gép tüstént készen áll...

GÉZA: Ejnye, be jó lesz!

JENŐ: Csak aztán a motor fel ne mondja a szolgálatot.

ALADÁR: Hogyisne, hiszen acélrúgó hajtja és nem csúzliba való gummi, mint a tiédet.

JENŐ: Épen azért mondom, Ali, vigyázz! Az acélrúgó hirtelen lejár, míg a parittyagummi sokkal egyenletesebben hajtja a légcsavart.

(Babrálnak a repülőgépen.)

ZOLTÁN (olvassa): «A temperaturák geometriai sor szerint csökkennek, ha a távolságok arithmetikai sor szerint nőnek»... (Elrikkantva magát): Hogy a macska rúgja meg!

ERNŐ: Úgy van! Ez a Despretz kísérleteiből levont törvény, a hőtannak egyik legérdekesebb tétele.

ZOLTÁN: Szépen érdekes!

ERNŐ: Értsd meg jól, a temperaturák... (Csendben tovább magyaráz.)

ALADÁR: Igaz is a... Jenő, hát mi van a te nyílszóró katapultáddal?

JENŐ: Készen van, most egy bomba-vető ballisztán dolgozom.

GÉZA: Úgy látom, ti egész komolyan készültök a háborúra, pedig még csak az újságírók mozgósítanak.

ALADÁR: Meg ne mondjátok senkinek! (Súgva.) Én úgy hallottam, hogy a mozgósítási parancs ott van apa wertheim-szekrényében és csak egy sürgönyre vár, hogy kifüggesztesse a városházán. (Mindhárman összedugva fejüket, sugdosnak.)

ZOLTÁN: Hagyd el, kérlek, nem is töröm tovább a fejem rajta, úgysem ezt kérdezte a diri, mikor elzúgatott, hanem valami ferde hajítás felét, valami parabolás

pályát... Spurim van, hogy a javító érettségien is ugyanazt fogja kérdezni.

ERNŐ: Hát jó, vegyük elő a ferde hajítást. Úgyis hamarosan időszerű lesz ez a tétel, a kitörni készülő háborúban...

ZOLTÁN: Mit beszélsz? Ugyan ne tréfálj!

ERNŐ: Igen, mint önkéntes ott a harc-téren parabolás pályán hulló golyók, srapsapnelek és gránátok előtt fogod kapkodni hős fejedet.

ALADÁR (közbeszól): Pardon, kérem: balisztikus pályán. Ezt már mi hetedikesek is tudjuk.

ZOLTÁN: Szerencsémre nem vagyok önkéntes és remélem nem is leszek; van még apámnak annyi befolyása a sorozóbizottságnál, hogy kiszabadít.

ERNŐ: Igazad van. Minek is tennéd az életed kockára... Vagy ha mégis tauglich lennél, gyere hozzánk orvosnövendéknek, avagy jelentkezz a háború életbiztosító társaságánál, a trénnél!

ZOLTÁN (megijedve): Brrr... gondolni sem jó rá... Inkább nem teszek javító vizsgát. Mars tőlem fizika! (A könyvet Aladárék repülőgépére dobja, kik megbotránkozva hallgatták párbeszédüket.) Nesztek, itt a ferde hajítás!

JENŐ: Ez bizony meglehetősen ferde hajítás, sőt egyenes sülyedés így beszélni, mikor a levegő oly puskaporos széles e hazában.

ALADÁR: Pfuj, Zoltán, szégyenlem, hogy öcséd vagyok! (Gúnyosan Ernőhöz.) A tisztelt medikus instruktor úr pedig különben leckét adhatna neki, ezért kár a pénzt kihuzni édes apánk zsebéből.

ZOLTÁN (Aladár felé fenyegetve): Mi közöd hozzá, te fickó? (Fenyegeti.)

ALADÁR (lesajnálva): Szegény bátyám, ugyan ki ijed meg a te fenyegetésedtől?

ERNŐ: Majd megijesztelek én... Várj csak!

2. jelenet.

(Előbbieket, id. Kemenes 48-as honvéd, sántikálva, betipeg.)

NAGYAPÓ: Ejnye, kis csibéim, de hangerősen vagytok.

ALADÁR (hozzáfut és kezét csókol, majd karját nyújtja neki): Jó reggelt, nagyapó, hát ma ilyen korán ébredt?

NAGYAPÓ: Korán-e? Már a templomot is megjártam, a piacon is sétáltam.... (Nézegeti a repülőgépet.) Különben is az éjjel igen nehéz álom volt a rég letűnt vi-

lágból, daliás időkből s abból a korból, mikor oly fiatal voltam mint ti, fiacskáim.

JENŐ: Úgy-e sikerült modell, vitéz őrnagy uram? Aladár barátunk műve...

NAGYAPÓ: Szép bizony és eszembe juttatja azt a haladást, mit ifjú korom óta tettünk a technika terén. Megdicsérlek, Alikám. Csak fúrjatok-faragjatok, a vakációi melegben okosabbat alig tehettek... (Zoltán felé lép.) És te Zoli?

ZOLTÁN (kezet csókol): A fizikával foglalkoztunk, nagyapó, közeledik a javítóvizsga terminusa.

NAGYAPÓ: Lásd, lásd, hogy megrontottad bukásoddal a vakációdát. Iparkodj fiam, minél szebben javítani... No de megyek apátokhoz, bent van úgy-e?

ALADÁR: Igenis, nagyapó, tessék jönni, majd én bevezetem. (Karon fogva elvezeti.)

3. jelenet.

(Előbbiek, Jano inas az ajtóban egy csomó újsággal és levéllel megjelenik.)

JANO (állandóan tótosan beszél): Jo regelt, jo regelt, úrfieskák, megjött a posta.

ZOLTÁN: No Jano, hoztál-e nekem valamit?

JANO: Igenis, kirem alasan, egy szip, fajntos levél... a többi a nacsagos úré és nacsagos asszonyé. (Balra el.)

ZOLTÁN (miközben a levelet bontja): No ezzel a felvidéki magyarral is remekeltek apáék, már két éve itt inaskodik hűségesen — az igaz — de a magyar nyelvet úgy pofozza, hogy...

JENŐ: Pardon, Zoltán, mi nem zavarunk a levélolvasásban. Szervusz. Alit sziveskedj hozzám küldeni, hogy kipróbáljuk hajítógépeimet.

ZOLTÁN: Az előbbi jelenet ugyan még nincs befejezve!...

GÉZA: Hagyjátok abba, kérlek. Békesség velünk! (Kezet fognak, Jenő és Géza el.)

4. jelenet.

(Zoltán, Ernő, utóbb Aladár.)

ZOLTÁN (a levelet ijedten olvasva): Baj van, barátom, nagy baj van!

ERNŐ (tréfásan): Csak nem Petár király miniszterelnöke fenyeget a diplomáciai viszony megszakításával?

ZOLTÁN: Bizony alighanem annál is súlyosabb fenyegetés, egyenes provokálás,

párbajrahívás (szepegve) felszólítás, hogy segédeimet nevezzem meg...

ERNŐ: Teringettét! Mutasd csak. (Elveszi a levelet, a színpad elejére jönnek.)

ZOLTÁN: Lásd, lásd Ernő... Nem megmondtam, hogy ne ingereljük az alvó oroszánt, hogy ne krakélereskedjünk. Te biztattál!

ERNŐ: Egy kis ártatlan flört volt az egész a jogásznő ideáljával. Nem tudom, hogy vehette annyira a szívére?

ZOLTÁN (homlokát szorongatva): Mit csináljak, mit csináljak?... Ernő, ha beugrattál, adj tanácsot! (Aladár balról bejön, az íróasztalon rakogat, az előtérben vitatkoznak észre sem vesznek.)

ERNŐ (félre): Kitűnően megy, egy kis pénzmag és muri nem árt. (Ünnepélyes pózba vágva magát Zoltánhoz): Kedves barátom, bízom rád lovagias ügyedet, még estig lebonyolítom, segédekről gondoskodom, orvosod én leszek. Ne félj, nagyon megsérülni nem fogsz, akár kardot, akár pisztolyt választanak a segédek. Csak pénzről gondoskodj, mert a párbaj elég drága dolog... a fegyverért, orvosnak, kocsikért pénz kell...

ZOLTÁN: Inkább bocsánatot kérek tőle.
(Kissé elgondolkozva.) A párbaft vallásunk is tiltja...

ERNŐ (gúnyosan nevet): Most a vallásra hivatkozol kibúvásul. A vallásra, te, kit annyszor kioktattalak a bigott mesék értéktelensége felől...

ZOLTÁN: Az igaz... De mégis...

ERNŐ: A természettudományos füzeteket is hozzád juttattam, melyeket a mi szabadgondolkodó Galilei-körünk ad ki.

ZOLTÁN: No és én nem szívesen kötöttem el zsebpénzemet efféle olvasmányokért. Még többet is!

ERNŐ: Azt gondoltam, hogy már méltó vagy hozzánk, felvilágosultakhoz s ime, most a vallásra hivatkozol. Ez nagyobb gyávaság, mint az, hogy nem mersz kiállani!

ZOLTÁN: Jól van hát! Egyik gyávaságot sem fogom elkövetni, csak intézd el a dolgot.

ERNŐ (előkelően kezet fog): Ezt már szeretem. Tehát csak pénzről gondoskodj, estig minden rendbe lesz. (Az ajtó felé közelednek.) Az éjjel olyan jó murit csapunk, csak pénzmagról gondoskodj. Pá, pá, kedves hős barátom. (El.)

5. jelenet.

(Zoltán, Aladár.)

ZOLTÁN (magában): Nem térhetek ki előle... egyéni reputációm kívánja... mit mondanának jogász barátaim... Most megyek bátorságot és pénzt keríteni... Előbb egy korsó sör, aztán fel a pumpolásra a régi és újabb módokon... Épen a legutóbbi Galilei-füzet felvilágosított a tulajdonjog helyes értelméről, a lelkiismeret és a büntető Isten meséjén már úgyis régen túl vagyok.

ALADÁR (elébe áll): Zoltán, kedves bátyám, akaratlanul is fültanuja lettem a ti párbeszédeteknek, józan eszem és testvéri szívem kötelességemmé teszi, hogy megakadályozzam becsapásodat.

ZOLTÁN: Tiltakozom, hogy ügyeimbe avatkozz! (Aladár beszéde alatt halkán füttyűrészve fel és alá járkál.)

ALADÁR: De bátyám, te veled gonosz játékot űznek. Én csak szemedet kívánom felnyitni s aztán intézd magad saját ügyeidet.

ZOLTÁN: Kérlek, hagyj magamra!

ALADÁR: Emlékezel a báró barátod párbajára, melyen annak idején hahotázott az egész város, mikor Lulu báró úgy kapott

lovagias elégtételt, hogy az ellenfél kardja mélyen felhasította a nadrágját, de azt is hátulról... Vagy arra a másikra, mikor Tihamér barátod karjából az első vért saját orvosa szorította ki a körmével, mert hiszen a sértés vért kívánt! A végén aztán kibékülés és ivászat volt... És mindezért egy csomó kidobott pénz!

ZOLTÁN: Persze, te még nem vagy párbajképes, csak azért beszélsz így.

ALADÁR: Ehhez nem is kell képesség, hanem csak gyöngeség és viaszasülyedés a huszadik századból az ököljog korába. Már én inkább lelkiismeretemre és józan eszemre hallgatok. Aztán honnan veszed a pénzt?

ZOLTÁN: Engedd meg, hogy a felelettel adósod maradjak s mivel te nem távozol, hát én léphessek a távozás himes mezejére. Adieu! (Fütyürészve a bal ajtón el.)

6. jelenet.

(Aladár, Bense tanár, utóbb id. Kemenes.)

ALADÁR: Mit tegyek, Istenem, hogy megakadályozzam ezt a párbajjal súlyosbított becsapást, mely ugyan derűsen komikus,

de végelemzésben mégis egyházi fenyíték alá esik?... Nem elég szégyen, hogy a kongregációból kitessekelték, most még az egyházból is kiközösíti magát... És azok a jóbarátok, kik vesztét okozzák, még pumpolják is; hol kupéajtónak, hol fosztogatható baleknek nézik... Szégyenletes sülyedés!... Megyek s mielőtt még ez a párbaj megtörténne, én vívom meg a felszabadító harcot, fegyver nélkül Ernő úrral, a főcsábítóval. (Menni készül jobbra.)

BENSE (a jobb ajtón belép): Te vagy itthon, Alikám? Szervusz! Apával hol beszélhetnék?

ALADÁR: Isten hozta tanár urat, apa az irodában dolgozik kora hajnal óta, oda tessék fáradni. Erre lesz a legközelebb. (A bal ajtó felé vezeti.)

NAGYAPÓ (ugyanazon az ajtón belép lelkesedve): Meglesz tehát, sőt már is megvan! Ó Istenem, Uram!

BENSE (két kezét nyujtva nagyapó felé): Csak-ugyan, urambátyám, megvan? Megtörtént a hadüzenet, arról beszél úgy-e? Miről is szólhatna ily prófétai ihletséggel egy hős 48-as, a nagy idők tanuja.

NAGYAPÓ (égre emelt tekintettel): Uram, most bocsásd el a te szolgádat!...

BENSE: Beszéljen, kérem, beszéljen!

NAGYAPÓ (Aladárhoz): Hol vagytok, fiaim, ti énem folytatói? Hadd öntsem a lelkemet belétek... Aladár, Zoltán s a többiek, kik az imént itt voltatok!

ALADÁR: Elmentek, nagyapó, dolguk után...

NAGYAPÓ (türelmetlenül): Hát még sincsenek itt? (Aladárhoz.) Menj már, hívd ide őket... A lelkem, a lelkem forr bennem, meg kell osztanom velük az én nagy örömömet.

ALADÁR: Megyek hát, édes nagyapó, visszahívom őket. (El jobbra.)

BENSE (székhez vezeti nagyapót): Tessék leülni, urambátyám, hiszen egészen magánkívül van... A mozgósítás, a hadüzenet úgy-e bár? Mondja már kérem, a kíváncsiság gyötör.

NAGYAPÓ: Igen, kedves tanár úr, most hallottam telefonon a polgármesteri irodában, hogy követünk elhagyta Belgrádot, a hadüzenet megtörtént... Én, én voltam a szerencsés, hogy legelsőnek tudhattam meg, az én öreg fülembbe csilingelte a telefon ezt a gyönyörű muzsikát.

BENSE: Megújulnak tehát a daliás idők!

NAGYAPÓ: Fiam minden pillanatban várja

a sürgönyt és megjelennek a mozgósítás plakátjai az utcasarkokon.

BENSE: Ez az, ami után érdeklődni jöttem Gábor barátomhoz, így már nem is zavarom őt az irodában.

NAGYAPÓ: Így van, higgye el, uramöcsém. (Gyermekes örömmel.) Láttam azt is, amint a hajdú a csirizt keverte a mozgósítási parancs alá... Jöjjön csak, innen az ablakból maga is láthatja!

BENSE: Édes urambátyám, még ezt is megfigyelte! (Az ablakhoz mennek, kiki néznek s elmélyedve társalognak.)

7. jelenet.

(Előbbieik, Zoltán, Kemenesné.)

ZOLTÁN (háttal jön be és kifelé beszél): Jól van, nem bánom... Ha nem kapok pénzt, főbe lövöm magam.

KEMENESNÉ: De Zoltán!

ZOLTÁN: Épen édesanyám kerget a halálba! Nem akarja megérteni, hogy becsületemről van szó.

KEMENESNÉ (az ajtóban): Fiam, elment az eszed?

NAGYAPÓ (figyelmessé lesz a párbeszédre): Kinek a becsülete forog itt kockán? Ki készül

a halálba ma, mikor a magyar élete oly drága a hazának?!

ZOLTÁN (zavarodottan anyjához simul): A nagyapó és Bense professzor hallotta szavaimat. Anyukám, segítsd ki mind a ketten zavarban vagyunk!

KEMENESNÉ (mosolyt erőltetve magára): Semmi, semmi, aranyos nagyapó, csak ez a hóbortos Zoltán komédiázik itt. Szavai époly kevéssé vehetők komolyan most, mint máskor bármikor.

ZOLTÁN (súgva anyjához): Ezt is elviselem, anyukám, csak adj pénzt!

KEMENESNÉ: Jól van hát, adok; csak most légy veszteg!

NAGYAPÓ: Ejnye, talán ti semmit sem tudtok a mozgósításról. Oly nyugodtak vagytok!

ZOLTÁN: Anyuka szobájából jövünk, a folyosón sem szólt senki erről. Hát csakugyan igaz?

BENSE: Igen, Zoltán, eljött a ti időtök, mikor azok nyomába léptek, kiknek példáján a történelem órák alatt lelkesedtünk. Lesz-e hozzá erőd?...

NAGYAPÓ: Eljött... és Istennek hála, hogy eljött...

KEMENESNÉ: De ily hamar! Ki hitte volna...

ZOLTÁN (elgondolkozva): Lesz-e erőm? (Benséhez.) Kérem, tanár úr, én mindig bátor voltam, ha nem is tudtam jelesre a történelmet.

BENSE: Bátor, igen, bizonyos dolgokban, de gyöngé azokban, hol a lélek értékesebb energiái rejlenek.

NAGYAPÓ: Úgy van, az én öreg szemeim is így látták.

BENSE: Meg fog nekem ezért a nyíltságomért nagyságos asszonyom bocsájtani, de sokkal inkább szeretem az én legjobb barátom elsőszülött fiát, semhogy ily válságos időben ne figyelmeztetném gyöngeségeire, honnan annyi veszedelem fenyegeti.

KEMENESNÉ: Kérem, nagy köszönettel veszem; engem úgyis oly könnyen lefegyverez, különösen amióta tudom, hogy az otthon melegét a rideg kaszárnya-élettel fogja hamarosan felcserélni apja kívánsága szerint.

NAGYAPÓ (dünnyögve): Rideg kaszárnya? Megvan annak is a jóoldala; megedződik legalább.

ZOLTÁN: Ha szabad szót kérnem a családi tanácsban én már csak inkább az

orvosi fakultáson szeretnék cdzödni és nem a kaszárnában.

NAGYAPÓ: Mit beszélsz? Te nem a katonai pályát tartod elsőnek ma, mikor a haza fegyverbe szólítja fiait!

ZOLTÁN (vállát vonogatva): Lesznek elegen mások, akik katonának mennek. Miért menjek épen én?

KEMENESNÉ: Zoltán, igaz, hogy kedvemre beszélsz, de mégsem szeretném, ha ezt apád hallaná!

NAGYAPÓ (felindulva): Mit hallok? Menj te gyáva, lapos lélek... Nem vagy az én vérem.....megtagadlak!

KEMENESNÉ (az összeeső nagyapót átkarolva és egy székre ültetve): Az ég szerelmére, nagyapa, ne taszítsa őt el és ne izgassa magát!

BENSE: Meggondolja ő még és bizonyára nem ez az utolsó szava. (Zoltánhoz erélyesen.) Öcsém, a történelemre én tanítottalak!

8. jelenet.

(Előbbieket, Aladár a fiúkkal jön jobbról.)

ALADÁR (lelkesen előre kiáltja): Itt vagyunk, nagyapó, amint óhajtottá... Tyűh, az aztán valami, ami most az utcákon lejátszó-

dik! Soha ilyen mozgolódást ebben a városban!

GÉZA: Kint van a lakosság apraja-nagyja, mindenki a frissen kiragasztott mozgósítási rendeletet olvassa...

JENŐ: Szidják a szerbet, éltetik a hazát... egymást ölelgetik lelkesedésükben még az ellenségek is, kipirult arccal beszélnek a háborúról...

ALADÁR (aggódva nézi nagyapót, feltérdre ereszkedik melléje): Úgy van, de mi történt nagyapóval?

KEMENESNÉ: Kissé rosszul érzi magát, talán csendesebben beszélhetek.

NAGYAPÓ (magához öleli Aladárt): Ellenkezőleg fiacskáim, kiáltsátok tele hazafias lelkesedésekkel az egész országot, hogy annak tiszta szép csengését visszhangozzák a Kárpátok bércei és lágy, selymes hullámai ölelkezzenek az Adria habos fodraival... Már nem vagyok rosszul, sőt (felegyenesedik) megfiatalodtam, amióta téged öllek kis fiam. Ragyogó szemetekből, nekitüzesedett hamvas arcotokról egy szebb jövő hajnalhasadása sugárzik felém. Ha ennyi lélek lesz a többi magyar ifjában is, akkor nem féltem én ezt az országot se szerbtől, se muszkától!

9. jelenet.

(Előbbiek és Kemenes.)

KEMENES (nagyapó lelkes szavait hallgatva): Itt úgy látom, nincs szükség mozgósítási rendeletre, pedig magammal hoztam bemutatni. Itt nagyapó mozgósított!

NAGYAPÓ: Ifjúságom emlékei élednek fel bennem, mikor megújulni látom a régi nagy időket. (Kívülről egyre erősebben hangzik a Kossuth-nóta.)

KEMENES: Igen, atyám, ifjúságának hőstetteit újra átéli most unokái vitézségében. (Zoltán felé): Úgy-e Zoltán?...

ALADÁR: Megyünk, édesapám, mindnyájan elmegyünk.

KEMENES: Előbb Zoltánon a sor. Az ő ideje már itt van. Ti nektek meg hátra van a nyolcadik osztály és a matura.

ZOLTÁN: Sajnos — apa — a matúrám még nekem sem teljes és egyéb feladat is vár reám.

KEMENES: Bizony, elég szégyenem az, hogy javító vizsgát kell tenned.

BENSE: Az már ne aggasszon, kedves barátom, ezt a csorbát hamarosan kiköszörüli fiad.

KEMENES (a folyton erősödő dalra figyelve):
A lelkesedés, úgy látszik, tüntetésre tü-
zelte az utcát.

KEMENESNÉ (az ablakon kinéz): Igen, erre felé
közelednek.

10. jelenet.

(Előbbie, Jano.)

JANO (felpántlikázott katonasapkában berohan):
Jelentek alasan nacsagos polgarmester úr-
nak, hogy in katona vagyok... Megyunk
mindnyájan a rácok ellen.

KEMENES: Ne siess úgy, Jano...

JANO: De igenis, kirem szípen, itt van
a félváros, nem, az egész város a haz
előtt, akarnak hallani nacsagos úr beszí-
dit és az öreg nacsagos úrét... Engemet
küldtek a többiek előre...

KEMENESNÉ (az ablak mellől): Teli a piactér
tüntető néppel, talán az iroda ablakából
szólhatnál hozzájuk.

KEMENES: Szívesen, gyerünk hát. (El.)

ALADÁR: Tessék csak előre menni, majd
mi odavezetjük nagyapót... (Kemenesné és
Zoltán kivételével mind kimennek.)

KEMENESNÉ: Jer ide, Zoltán... Nem né-
zed meg a tüntetőket?

ZOLTÁN (komoran ül): Hagyd el, anyám, én most befelé nézelődöm.

KEMENESNÉ (felkiált): Istenem, mily meghatározó látvány! Az érzelmeknek micsoda áradata hullámszik itt előttem.

KEMENES (a színpalak mögött): Honfiak, testvérek, polgártársaim! Olvastátok a király szavát... A kocka el van vetve... A királygyilkos népnek megüzentük a háborút... Isten a tanúnk, hogy nem tehetünk másként... Országunk épsége ellen törtek, saját honfitársainkat izgatták ellenünk. És mi ezt erőnk tudatában túrtuk, soká túrtuk. De az a gaz merénylet, melyel trónörökösünket és áldott lelkű nejét legyilkolták, csordultig telítette a kelyhet... Az elégtételt megtagadták... Mi tehát Európának ezt a veszedelmes tűzfészkrét hősi fegyvereinkkel ártalmatlanná fogjuk tenni... (Éljenezs.) Megelégedéssel látom, hogy a királyi szónak első pillanatra ily nagy lelkesedéssel engedelmeskedtek. Büszke vagyok rátok. Legyetek kitartók. Éljen a haza! (A tömeg éljenez.)

EGY HANG: Halljuk az őrnagy urat!

TÖBBEN: Halljuk, halljuk!

KEMENESNÉ: (A beszéd alatt a Mária-kép előtt

áll összekulcsolt kézzel, majd Zoltánhoz megy, vállára teszi kezét és biztatóan néz rá.) Hallod apádat? Érted miről van szó? Légy magyar ifjú! Bennem e pillanattól fogva a régi magyar anyák szíve dobog és nem tartóztatlak többé... Én mondom neked, fiam: menj, a haza hív...

ZOLTÁN (zokogva borul anyja kezére): Anyám... édes jó anyám...

ALADÁR: (Jön balról és örvendetes meglepetéssel nézi a jelenetet.) Csak azt jöttem megmondani, Zoltán, hogy Ernő tárgyalta ellenfeleddel s azt üzenik, hogy felejtsd el a kihívást, a legközelebbi vonattal utaznak, sürgősen kell a katonaságnál jelentkeznök; különben levéllel fognak felkeresni. (Anyjának jelentősen intve, el.)

ZOLTÁN (feltekint): Az utolsó bilincs is lehullott tehát... Anyám, megyek én is!... (Megöleli anyját s mindketten az ablakhoz mennek.)

TÖBBEN (a színpalak mögött): Halljuk a hős 48-ast, halljuk az őrnagy urat!

NAGYAPÓ: Kedves barátaim! Akkor is ilyen izzó volt a levegő, akkor is így lelkesedett a magyar, mert akkor is a haza szabadsága és épsége forgott veszedelemben... És mi elmentünk, mindnyájan el-

mentünk, akik csak mozogni tudtunk, elmentünk harcolni és dicsőséget szerezni a magyar névnek. Most is veszélyben a haza: magyarok, mentsétek meg és szerezzetek a régi dicsőséghez új babérokat. Éljenek a haza lelkes fiai és leányai! (Éljenezés és a Kossuth-nóta, melynek éneklése alatt előbbieik bevonulnak a szobába.)

ZOLTÁN: (Anyját örlve néz ki az ablakon és a tüntetőkkal énekel, kendőjét feléjük lobogtatva; a belépők meglepődve nézik őket. Az ének elhangzása után visszafordul és nagyapó előtt féltérdre bocsátkozik.) Édes nagyapó! bocsáss meg, már legyőztem kislelküségemet... megyek és meglásd, méltó leszek hozzád...

NAGYAPÓ (megöleli Zoltánt): Megbocsájtok... bizom benned, mert míg azok (a tüntetők után mutat), csak most lépnek a diadal útjára, te máris diadalmaskodtál magad fölött! Ez nagy győzelem, fiam, kövesse ezt a többi a diadalok útján.

(Kívülről ismét felhangzik a Kossuth-nóta, melyet a színen levők is énekelnek, miközben lassan összeborul a függöny.)

II. KÉP.

Szin: Kaszárnyaudvar, a háttér függönye ábrázolja a kaszárnya épületét közepén ajtóval, jobbról és balról fák.

1. jelenet.

(Az ajtónál fegyveres őr, mellette a padon katonának, köztük Pista is. Marka jön hátán batyuval, Zsofka kíséri.)

MARKA (félénken körülnézve, leányához): Gyere, Zsofka, gyere, úgy látom, mégis jó helyen járunk!

ZSOFKA: Jaj, jaj, Bozse moj, talán már el is vitték szegény Janot a haborúba...

MARKA (köhécsel, hogy a katonák észrevegyék): Hallja maga izé, pan honvéd úr, nincs itt a Jano?...

ŐR: Miféle Jano, nénémasszony?

MATKA: Hát a Parobek Janot, az enyim fiadat keressük.

ZSOFKA: Itt van nekünk megírva (egy papirost húz ki a kebeléből): a 9-es honvédezred 5. századánál vitéz honvid.

ŐR: Rendin volna a dolog, mert azok

mink vagyunk. Eredj csak Pista, szólítsd le Parobeket, tudod azt a veresképű, hirtelenszőke, jókedvű magyart.

PISTA: Tót az az Istenadta, de azért nagyon jó gyerek. Mindjárt hozom. (El.)

ŐR (Markákéhoz): Addig csak telepedjenek oda a sarokba nénémasszony. (Megcselekszik.)

2. jelenet.

(Cserkészek. Erzsók, Magda, Juci jobbról jönnek.)

I. CSERKÉSZ: Erre jöjjenek néni, itt van az a kaszárnya, amelyiket maguk keresnek.

II. CSERKÉSZ: Ott áll az az őr a kapuban, az majd lehivatja a maga Pista fiát.

I. CSERKÉSZ: Máskor is, ha eltévednének, az ilyen magunkfajta cserkészlegényeknek szóljanak.

II. CSERKÉSZ: Mi szívesen útbaigazítjuk. Isten áldja magukat! (El.)

ERZSÓK (megáll az őr előtt): Adjon Isten! Mink is itt vónánk, vitéz uram. Az Estók fiamat keressük, mert hát azt írta a lelkem, hogy, hogy máma elviszik őket a a háborúba...

MAGDA: Nem is azt írta, hanem azt, hogy a fontra teszik. meg oszt zsámlié-

niába viszik... Ott meg úgy-e nem lőnek: az még nem háború... Mindég mondom az édesanyámnak.

ÖR: De bizony, hugám, a foront, meg osztán a svámlinea ott van a háborúban, annak is a közepibe...

ERZSÓK: Úgy-e mondtam... éreztem én azt!...

JUCI: Hát csak híjják ide a Pistát, mert már elfáradt a karom ennek a sok elemózsiának a cipelésibe...

ÖR: Melyik Pistát? Mert vagyunk ám itt sokan Pisták.

JUCI: Hát a mi bátyánkat, a pucert...

ÖR: Legalább azt mondd meg, hugám, hogy kinek a pucerje?

ERZSÓK (miután a leányaival halkán tanácskozott): Annak a főhadnagynak, lelkem, aki, aki... szuszog...

ÖR: (a többi katonával együtt jóízűen nevet): Mind szuszog a, néném, valamennyi... Különösen, mikor mérges... Aztán meg horkol is, amikor jóízűt alszik...

MAGDA (csipőre teszi a kezét): Hogy kinevetik a szegényt! Nem szégyenlik kentek magukat!...

ERZSÓK (erélyesen): Mondom, hogy szu-

szog, úgy híjják, hogy Szuszog, mint mikor az ember úgy (hangosan lélekzik) lélekzik, aztán úgy lehel (mutatja).

ŐR (még mindig nevetve a fejéhez kap): Vagy úgy, hát mért nem ezzel kezdték, néném? (A kalonákhoz): Tudjátok kit keres? A Lehel főhadnagy urat, az Apor Lehelt...

ERZSÓK: Az, az, galambom! Annak a pucerja az én fiam.

ŐR: No, hála Istennek. Így már tudjuk. Épen itt jön a Jano is, meg a Pista pucer is.

3. jelenet.

(Előbbieket, Pista, Jano.)

PISTA (elkiáltja magát): Édesanyám, lelke! Hát idetaláltak kendtek? (Megöleli az anyját.)

JANO: Maminkó, maminkó! Zsofka, ides! Csakhogy még egyszer látlak benneteket. (Mindkettőt megöleli.)

MAGDA: Mink is itt vónánk, bátyám!

PISTA: Hiszen látom, szentjeim... Isten hozott benneteket! (Mindkét hugát magához öleli.)

ZSOFKA (kosarára mutat): Van ám itt sok jó enni-inni való, még brindzáslepeny is.

JANO: Ejnye be jó lesz!

ERZSÓK: Hol beszélgethetnék veled, fiam?

MAGDA: Meg szeretném mutatni, hogy milyen fehér kalácsot sütöttem kegyelmednek.

JUCI: Én meg meleg inget kötöttem, nézze csak!...

ŐR: Menjetek, Pista, oda a kert végibe, ott aztán letelepedhettek. Ott vannak a többi látogatók is...

JANO: Gyere, maminkó! Mink is oda megyünk. (Pista, Jano és vendégeik el a fák között jobbra.)

4. jelenet.

(Apor főhadnagy és Kemenes jönnek a kaszárnyaajtón,)

APOR: A legkomolyabban mondom, kedves barátom, Zoltán fiad egészen megváltozott.

KEMENES: Tudom, pajtás, hogy te atyai módon viselted gondját, már csak régi barátságunk miatt is. Attól tartok, hogy ez a rám nézve nagyon megtisztelő érzés mondatja veled a kedvező kritikát az én szeleburdi fiamról.

APOR: Korántsem, Gáborom! Lásd, őszin-

tén elmondtam, mily nehezen volt fegyelmezhető eleinte, elmondtam régebbi stíkleit, ép oly tárgyilagos az én kritikám, hogy megváltozott és mintaszerűen fegyelmezi önmagát, azért kapta a csillagokat is.

KEMENES: Ez is a ti érdemetek, nagyon hálás vagyok érte, Lehel.

APOR: Különben épen itt jön. Egy kissé próbára teszem, hogy magad is lásd, mennyire haladt előre az önuralomban.

5. jelenet.

(Előbbieket, Kemenesné, Zoltán mint hadapród.)

ZOLTÁN (jókorai bolti csomaggal a kezében, tiszteleg a főhadnagynak, majd apja felé meghajolva): Kezedet csókolom, édesapám!

APOR (Kemenesnével kezét fog): Van szerencsém.

KEMENES: Nos, megtörtént a bevásárlás?

KEMENESNÉ: Igen, mindennel készen vagyunk.

KEMENES: És Zoltán maga hozta a csomagot?

KEMENESNÉ: Nem engedett hordárt fogadni.

ZOLTÁN. Csekélység, apa, rájöttem, hogy

annál függetlenebb az ember, minél kevesebb kisegítőre szorul.

KEMENESNÉ: Láttad volna, mily praktikusán és ügyesen állította össze a tábori csomagját! Nekem alig akadt dolgom vele.

APOR: Ez rendén van, Zoltán, de mit szólsz ahhoz, amit a mai napiparancs fog hozni: míg társaid zászlóssá rukkoltak elő, téged a régi sarzsiban felejtettek?

KEMENESNÉ: Ugyan!

ZOLTÁN (kissé elfogódva): Mindenesetre meglep és okát adni nem tudom, azonban (határozottan) megnyugszom följebbvalóim ítéletében. (Szüleikhez.) Titeket se szomorítson ez! Én megtettem, amit tehettem. Majd iparkodom még többet tenni a harctéren.

KEMENES: Helyes, fiam! Az a fő, hogy lelkiismereted nem vádol mulasztással.

APOR: Tetszik nekem, fiú, hogy nem vagy már oly méregduda, mint eleinte voltál. (Kézét nyújtja neki.) Épen ezért kétszeresen gratulálok zászlósságodhoz! Menj csak be az irodába, ott megtudod a bizalmas hír forrását.

ZOLTÁN (ujjongva): Köszönöm, nagyon köszönöm. (El.)

KEMENES: Ezt a legényt csakugyan jól

megfegyvelmeztétek, kedves barátom! Nem tudok eléghálás lenni érte. (Megrázza Apor kezét.)

KEMENESNÉ: Úgy örülök, hogy leutazhattam, én is a búcsuzásra. Imponáló önuralmát látva, kevésbé aggódom érte. Majd megóvjá a jó Isten!

APOR: Ezt az óhajtást szeretném az ő szájából is hallani. (Kemeneshez.) Mert lásd, barátom, őszinte vagyok ebben is: vallássosság dolgában nagyon gyöngén áll a fiú, sőt egyenes elfordulás észlelhető nála a vallástól. Pedig hit nélkül szerintem a katona sem egész ember.

KEMENESNÉ: Ettől féltém legjobban!

KEMENES: Talán a front arra is ráneveli!

APOR: Hanem úgy látom, itt jön a másik is, az egyik ujoncszakasz most jön haza a gyakorlatról. Intsétek ide Aladárt, nekem elintézni valóm van még az indulás előtt. (Tisztelegve el.)

6. jelenet.

(Előbbieket; távolból közeledő szakasz léptei halatszanak, a szín jobboldalán egy-két sor katona fegyveresen megjelen a fás kulisszák között, a szakasz többi része mögöttük sejthető.)

SZAKASZVEZETŐ: Szakasz... állj... (Hátrafordul.) Oszolj!...

ALADÁR (mint önkéntes, szüleikhez fut, megöleli őket): Ti itt vagytok, édeseim? Isten hozott! Ugy-e anyuci, nem fogsz sírni, mikor Zoli elindul! Nem minden golyó talál ám. Lásd, egy hozzáértő statisztikus kiszámította, hogy egy ember eltalálásához ugyanannyi ólmot kell ellőni, mint amekkora az ember súlya ...

KEMENESNÉ: Hogy vagy, fiacskám?

ALADÁR: Igen jól, anyuci. Nem veszitek észre, mennyit erősödtem egy hónap alatt?

KEMENES: Ennek csak örülünk, fiam!

ALADÁR: Nézzétek csak: itt jön Jenő, meg Géza!

7. jelenet.

(Előbbieket, Jenő, Géza.)

JENŐ: Kezét csókolom, kedves néni!

GÉZA: Micsoda öröm itt a kaszárnyában otthoniakat látni! (Kezét fognak.)

KEMENES: Szervusztok, fiúk. Úgy látom, a katonaélet csak javatokra szolgál.

KEMENESNÉ: Jön nemsokára a mama is meglátogatni benneteket, azt üzenteti velem.

ALADÁR: Együtt vagyunk itt is mindhárman és remélem, együtt megyünk a harctérre is.

GÉZA: Zoltántól ma búcsuzunk, úgy

drukkoltam a gyakorlaton, hogy előbb elindulnak, mint mi hazaérünk. (Jobbról távoli cigányzene hallatszik.)

JENŐ (jobbra a fák mögé mutat): A túlsó épület előtt már sorakoznak is.

ALADÁR (anyjához): Lásd, ezek is búcsuznak, mégis milyen jókedvűek.

GEZA: Tessék csak nézni, itt jön Jano fölvirágozva, pántlikázva!

8. jelenet.

(Előbbiek, Jano, Marka, Zsofka, utóbb Pista meg hozzátartozói és a két cigány katona ruhában.)

JANO: Csakugyan ők! Kezüket csókolom nacsagos asszony, a Jano is megy haborúba.

KEMENES: Nagyon szép, Jano, aztán hős légy!

JANO: Leszem is hős, lövöm sok muszkát.

KEMENESNÉ: Aztán vigyázz a fiamra!

JANO: Ó, Zoltán úrfi, zászlós, úrfi még most is szereti engem, pedig itt nem hoztam neki annyi sört, mint otthon. (Csendben mutogatja az anyját és nővérét Kemeneséeknek.)

PISTA: (az öt befelé kísérő anyjához és hugaihoz): Legyünk vigak, édesanyám, úgy könnyebben esik az elválás. Annyit danoltam már máma, most meg szinte táncolni való kedvem van,

ERZSÓK: Már ti csakugyan sírva vigadtok, fiam.

PISTA: (bekiált a fák közé): Hallod-e, more, ha odabent húztatok, húzzatok még egy nótát itt is!

JANO (odaugrik): No halljunk egy szépet, utoljára, úgyis mindjárt puskát szorongattok hegedű helyett!

I. CIGÁNY: Igenis vitéz fráter uram húzsuk már, húzzsuk... (Hangolnak mókázva.)

PISTA: Hallod-e, Jano, búcsuzásul megforgatnám egy kicsit a Zsofkát.

JANO (Zsofkához): Eredj no hugom! Én meg keresek táncost a te hugaidnak, Pista. (A katonákhoz.) Gyertek csak Jóska, Miska. (Két katonát odavezet Magda és Juci elé, kik falusi módon térdükre ütve s hirtelen egyet fordulva, magukhoz intik a lányokat.)

9. jelenet.

(Táncbetét. A párok kuruenótára toborzót járnak, melynek végeztével a táncosok tablószerű csoportba állanak.)

10. jelenet.

(Előbbiek, szakaszvezető, utóbb Zoltán és Apor.)

SZAKASZVEZETŐ: Elég lesz, honvédek, a táncból. Szedelőzködjetek. Sorakozó lesz!

KEMENESNÉ: Szegény fiúk, milyen jókedvűek, pedig talán sír a lelkük...

ALADÁR: Hagyd el, anyám! Majd túlesnek a búcsuzáson s aztán ott künn sem olyan szomorú ám az élet, sok vidám epizódja van a lövészároknak.

APOR (útrakészen bevezeti Zoltánt): Ime hozom az új zászlóst útra készen. Én magam már átestem a búcsuzáson és megtiltottam, hogy bárki is a vasúthoz jöjjön.

ALADÁR: Gratulálok, bátyám, mire utánad megyek, remélem, nekem is ilyen nyakdíszem lesz. (Kezet fognak.)

APOR (félre Kemeneshez): Intézzétek el a búcsuzást, én megtekintem addig a századot. Isten veled!

KEMENES: Isten áldjon, Lehel! A viszontlátásra! (Melegen kezét szorítanak, Apor jobbra el.)

11. jelenet.

(Előbbiek, Ernő vöröskeresztes karszalaggal.)

ERNŐ (Kemenesnéhez): Kezét csókolom. Eljöttem én is búcsuzni Zoltántól, sok víg órát töltöttünk együtt, amióta önkéntesek vagyunk...

KEMENESNÉ: Ez ugyan nem volt föltétlenül szükséges...

ERNŐ (Zoltánhoz): Szervusz, pajtás, megyek utánatok én is nemsokára a lövészárókba.

ALADÁR: Oda aligha, legfeljebb a kötözőbe.

ERNŐ: Búcsuzásul egy kis útravaló. Nesze. (Néhány «Galilei»-füzetet dug Zoltán zsebébe.)

ALADÁR: Zoltán, inkább én adom oda az imakönyvemet. Tessék. Tudom ilyen úgy sincs nálad. (Oda nyújtja neki.)

ZOLTÁN (visszateszi Aladár zsebébe): Őrizd csak magad az imádságaidat. Rám nézve az ilyen babonás talizmán könnyen nélkülözhető csekélység.

KEMENES: Vigyázz, fiam, az Isten keze messze elér és a harctérhez különösen közel van.

KEMENESNÉ: Hát én hogyan imádkozzam érted, mikor tudom, hogy a te lelkedből nem jön rá visszhang?

ZOLTÁN: Csak imádkozz, anyám, ha ez a te szivedet hangolja, én inkább az elmém-mel irányítatom magam odakünn is. Most pedig búcsúzom. (Megöleli anyját, apját.)

ERNŐ: Brávó, Zoltán. (Aladárhoz.) Ez a katonás gondolkodás!

ALADÁR: Óriási tévedés: csak úgynevezett «szabadgondolkodás», mely a logika tör-

vényein is túltette magát és mindjárt az első próbánál csődöt mond.

ZOLTÁN: Azért ne haragudj, Ali! (Megöleli.)

ALADÁR: Inkább szánlak, bátyám. Mire utánad megyek, kívánok e téren is jobb erkölcsöket.

12. jelenet.

(Előbbiek, Apor, utóbb cserkészek és kis katonák.)

APOR (miután átvette az alantas tiszt jelentését, a fölállított szakaszhoz): Vigyázz!... Indulás előtt a tábori lelkész úr fog szózatot intézni a századhoz, ugyanő megáldja az ajándékba kapott zászlót. A zászlótartó lépjen ide! (Kijelöli a zászlótartó helyét és hátra lép.)

I. CSERKÉSZ (tisztelve Apornak): Jelentem alássan főhadnagy úrnak: egy eltévedt honvédcsapatot vezettünk ide.

II. CSERKÉSZ: A parancsnoka jelentkezni szeretne, de nem mer idejönni, azért bennünket küldött előre engedelmet kérni.

APOR: Micsoda vitéz kis honvédcsapat lehet az, amely nem mer jelentkezni és épen titeket választ ki közbenjárónak? Hadd lássuk csak!

KIS KATONÁK PARANCSNOKA (miután bevonult csapatával és szabályszerűen tisztelgett): Jelentem

alássan vitéz parancsnok úrnak, mi is útrakészen állunk!

APOR (nevetve): Hát ti vagytok azok a vitéz honvédek! Micsoda megható naivság.

1. KIS KATONA: Én vagyok a csapat zászlósa. (Lobogtatja a zászlaját.)

2. KIS KATONA: Senkisésem tud úgy célozni, mint én! (Mutatja.)

3. KIS KATONA: Én már öt verebet lőttem!

4. KIS KATONA: Én igen jól értek a sebkötözéshez! (Két újját magasan billegtetli.)

5. KIS KATONA: Nekem német zászlóm is van! (Lobogtatja.)

6. KIS KATONA: Kérem, dobolni is tudunk! (Veri a dobját.)

APOR: Mindez nagyon szép. De még igen kurta legénykéek vagytok, fiaim... Megdicsérem lelkesedéseteket, de előbb nőjjetek meg, tanuljatok sokat: «Úgy ragadjátok meg betűiteket, mint ahogy mi a muszkát akarjuk megragadni».* Jutalmul megengedem, hogy a zászlóavatást végig nézzétek... Álljatok oda. (Kijelöli helyüket a színen.)

KIS KATONÁK PARANCSNOKA: Szakasz!... Utánam, indulj! (A kijelölt helyre vezeti csapatát.)

* Hindenburg szavai, melyeket egy főgimnázium ifjúságának hódoló üdvözlétére válaszul küldött.

13. jelenet.

(Előbbiek, tábori lelkész.)

TÁBORI LELKÉSZ: Vitéz honvédek, magyar véreim! Útra készen álltok, hogy megvédjétek a hazát és magatoknak örök dicsőséget szerezzetek. Fel tehát a szivekkel, fiúk! A délen folyó igazságos fenytő hadjáratunk közben ránktört az észak nagyhatalma és most túlnyomó erejével bennünket eltiporni készül. Rátok az a feladat vár, hogy a Kárpátokat tőlük megtisztítsátok és diadalmas csatákban őket visszaszorítsátok... Nagy feladat ez, méltó hozzátok, vitéz honvédek! Ne feledjétek tehát, hogy az ősök vérével megszentelt földön küzdötök, feleségeitek és leányaitok épségéért, gyermekeitek jövőjeért és mindnyájunk szabadságáért. Ne feledjétek, hogy «előre honvédek»-nek hívnak; legyetek hűek jelszavatokhoz... Megáldom ezt a nemzeti színű Máriás zászlót az egyház nevében. (Kézét áldásra terjeszti a meghajtott zászló fölé.) Arassatok alatta fényes győzelmeket. Isten áldása és Nagyasszonyunk oltalma veletek! (Hátra lép.)

APOR (vezényel): Lábhoz!... Imához! (Dob-

pergés és trombitaszó.) Imától!... Vállra!...
Menet! Irány: utánam! Százaad, indulj!
(Helyben lépni kezdenek a «Fel, fel vitézek a csatára» hangjai mellett, hozzátartozóik kalappal, kendővel integetnek feléjük, mire a függöny összecsapódik.)

III. KÉP.

Szin: elől kiszélesedő lövészárók, középen a «Rákóczi-tér», a hátul jobbra kanyarodó lövészárók neve: «Zrínyi-körút»; elől balra Apor szállásának ajtaja, mellette megfigyelőhely távcsővel, jobbra Zoltán szállásának ajtaja, mellette deszkára erősített telefon; a szin elején jobbra egy sikátor vezet a «Nikoláj-erőd» felé: mindez a szereplők természetnek megfelelő magasságú vászonalkotás lécekre feszítve (hólepte, agyagos falu, itt-ott vesszőfonattal bélelt lövészárók utánzat), fölötte a háttér függönye és a kulisszák erdős, hegyes télitájat ábrázolnak.

1. jelenet.

(Pista a periszkópos távcsővel figyel, Jano a telefon előtt ül egy kövön, újságot olvas, egy ór a tér jobb sarkában.)

PISTA: Milyen szorgalmasan ásnak odaát a muszkák, futóárkot húznak felénk.

JANO (oda-fut): Csak nem csinálnak aknát nekünk?

PISTA: Meglehet.

JANO: Ó te bitang muszkale, majd adom én neked! (Fenyvegeti.)

PISTA: Figyeld csak, szabad szemmel

is látni, amint a göröngyök taktusra felrepülnek, hol jobbra, hol balra.

JANO (a telefon csengőjét hallva, visszafut): BOZSE
moj, sietni csak, micsoda új híreket fogja
nekem mondani az a telefon... Halló...
Itt Parobek Jano, a strazsa... Igen is
kirem, hívok ötöt mindjárt.

PISTA: Mi ujság, Jano?

JANO: Ugy látszik, nagy ujság megvan,
nekem nem akarják megmondani. (Siet Zoltán
szállásába.)

PISTA: Sehogyse tetszik nekem az a gyanús
mozgolódás odaát. (Távoli ágyüdőrejt
figyelve.) Úgy, úgy, ez a mi ágyunk, már a
hangjáról ismerem... Csak közénk még
egy párat, hogy elmenjen a kedvük.

2. jelenet.

(Előbbie, Zoltán.)

ZOLTÁN (a telefon kagylóba): Halló... Keme-
nes Zoltán zászlós... Igen... Igen is ké-
rem, megyek azonnal jelenteni...

JANO: Pan zászlós úr, nagyon fúrja ne-
ked oldalamat: jó hirecske, rossz hirecske?

ZOLTÁN: Semmi különös, erősítést ka-
punk, már útban is van két szakasz a mi
otthoni pótszázadunkból. (El Apor fedezékébe.)

PISTA: Hiszen az jó lesz! Jönnek otthonról derék cimborák és hoznak friss híreket.

JANO (folytatja az ujság olvasást): Hát csak hozzanak is jobbakat, mint itt az ujságban van, hiszen már Sarosba muszka megint beljebb mente.

PISTA: Ne beszélj ilyent, atyafi!

JANO: Szegíny maminkó, szegíny Zsofka, szegíny saristyan zatyámfiái, nekik is menekülni kell! Mi lesz velük?

PISTA: Majd megszorongatjuk őket itt Uzsoknál, aztán ott is kijebb vonulnak.

JANO (egy közeli lövésre fölrebben): Ne ijjesztgess, te!...

PISTA (a távcsőtől): Egy muszkával kevesebb. Épen a fején találta... akkorát ugrott, hogy no, az istenadta...

3. jelenet.

(Előbbiek, Aladár mint hadapródjelölt, Jenő, Géza jönnek egy szakasz élén.)

ALADÁR: Ez a «Zrínyi-körút», amelyen végig jöttünk, itt kell valahol lenni a «Rákóczi-térnek» is.

GÉZA (a fölírást olvasva): Úgy látom, ez az.

ALADÁR (odakiált az őrnök): Hé, freiter, hol a parancsnok úr szállása?

ŐR: Rákóczi-tér 2... az ott ni!

JANO (Aladárt felismerve): Úrficska, kedves Aladár úrficska, kigyűttek a frontba maguk is!

ALADÁR: Ideje volt már Jano, régen kíváncsoztunk ide...

4. jelenet.

(Előbbieik, Apor és Zoltán.)

APOR: Úgy látom, megérkezett a segítség.

ALADÁR: Parancsnok úrnak jelentem alássan, két szakaszt vezettem ide ezen rendelet alapján. (Átnyújtja a parancsot.)

APOR (átfutva a parancsot): Rendben van hivatalosan is. És most nem hivatalosan, de annál melegebben add ide a kezed. Isten hozott, fiam! (Félre.) Egyre jobban hasonlít az apjához...

ZOLTÁN (utóbb jön ki Apor ajtaján): Nini, Aladár és az én földieim!... (Megölelve Aladárt.) Szervusz, öcsém, áldom a sorsot, hogy ide irányított benneteket. (Kezet fog Jenővel, Gézával.)

APOR: Zoltán, a te feladatod lesz elhelyezni a legénységet a megürült fedezé-

kekbe és beosztani őket a megbeszél
módon.

ZOLTÁN: Igen is. Amennyiben nem fér-
nének el a Zrínyi-körúton, kiviszem őket
a Hadfy-út tágas fedezékeibe. (Vezényel):
Hátra arc! (El.)

APOR: Jó lesz. Ti pedig, Ali, helyezked-
jete el a Zoltán földalatti palotájában és
pihenjétek ki az út fáradalmaait.

JENŐ: Kitünő, itt is együtt maradhatunk!

ALADÁR (szalutálva): Köszönjük, parancs-
nok úr. (Mindhárman bemennek.)

PISTA (a távcső mellől): Parancsnok úrnak
alássan jelentem a muszkák alighanem alá
akarnak bennünket aknázni, a futóárkok-
kal egyre közelebb jönnek.

APOR (betekintve a távcsőbe): Úgy látom én
is... Csak légy résen... Gondom lesz rá,
hogy néhány bombát küldjünk abba az új
árokba. Most a Ferenc József-útra megyek
szemlét tartani, ha valami jelentés jönne,
oda küldjed utánam. (El.)

5. jelenet.

(Előbbie, Aladár, Jenő és Géza.)

ALADÁR (kijön az ajtón): Ezt már nevezem:
milyen kényelmes berendezés, egész ba-

rátságos otthon a föld alatt: párnás ágy, asztal, székek, képek a falon...

ŐR: Van itt, hadapród uram, minden szükséges, a főhadnagy úrnak zongorája is van. Hát azt a finom paprikás szagot nem érzi? (Szaglászva.) Odébb a konyha kéménye füstölög: ott főzik az ebédet.

GÉZA: Nézd csak, névjegy az ajtókon, szám a lakások fölött!

JENŐ: Micsoda rend és tisztaság mindenütt!

ŐR: Az is van, kivéve azt a sikátort, amelyik a «Nikoláj-gyógyhely» felé vezet, de hát arra is szükség van. He-he-he. (Nevet.)

JANO: Csak a bakancs talpa (mutatja) az megvolt papirbul, meg a nadrág rossz posztóbul. (Fenyegelve.) Hej az a Neumann, meg az a Löwinger, Schlesinger... Meg a többi... Pfuj... Hányinger!

PISTA: Bizony sok katonánk megfagyott a lelketlen csalók miatt.

ALADÁR: Majd utóléri őket az Isten keze, bizonyára alaposabban, mint a földi igazságszolgáltatásé.

ŐR (Gézát figyelmeztetve): Tessen vigyázni, mert a muszka les ám, épúgy mint mink ő reá! Mindjárt itt füttyül a golyója.

GÉZA: No próbáljuk hát! (Sapkáját a puska hegyére tűzve felütögeti.)

ALADÁR: Feltétlenül szellőztető lyukat akarsz a sapkádra, Géza? (A távolból lövés hangzik.)

GÉZA (sapkáját nézve): Csakugyan talált... És nézzétek, dum-dum löveggel lőtt a betyár... nem is lyukaszt, hanem roncsol a lövése.

ŐR: Úgy-e mondtam? Tegnap is egy cimborát vittünk ki a lövészárók temetőjébe, kíváncsiságát életével fizette meg.

6. jelenet.

(Előbbie, Zoltán.)

ZOLTÁN (fehér vászon hóköpönyegben és sárga szemüveggel, Janohoz): Itt a mai posta, oszd ki. (Aladárékhöz): Na, elhelyeztem őket. Sajnos, könnyen ment, mert sok üres hely maradt az elesettek után.

JENŐ: Hát te mibe öltöztél?

GÉZA: Elég exotikus jelmez!

ZOLTÁN: Jó lesz nektek is ilyen húzni, mert a hóban így kevésbé lát meg az ellenség, a sárga szemüvegben pedig nem vakít úgy a hó. Van ilyen a fogasomon, vegyétek csak fel ti is. (Géza, Jenő el a Zoltán fedezékébe.)

ALADÁR: Hogy érzed magad, bátyám?

ZOLTÁN: Lásd, egészen jól. Mi hír ott-hon? Én már régebben kaptam levelet.

ALADÁR: Mama épen tegnap írt. Istennek hála jól vannak, csak újabb muszka-betöréstől félnek és attól, hogy nekik is menekülniök kell.

ZOLTÁN: Szegények, mennyi aggodalmat állanak ki és leveleik mégis mily biztató hangúak.

ALADÁR: Édes anyukánknak egy üzenete is van számodra, Zoli. Arra kéret általam, hogy ezt a kis csomagot (átadja) a blúzod bal zsebébe helyezd és állandóan viseld, csak nagy bajban szabad kibontanod.

ZOLTÁN: Ugyan, mutasd csak! (Nézegeti.) Sejtem, hogy mi van benne. De már csak megteszem a kedveért, remélem, néhány díszesebb rajzú papírpénzt is tett lapjai közé. (Balzsebéből füzeteket tesz át a jobba.)

ALADÁR: Ejnye Zoli, még mindig azok a régi füzetek az ú. n. «népszerűsített természettudomány» bolondgombái; ilyen olvasmányokat láttam fedezéked asztalán is!

ZOLTÁN: Már én csak kitarlok elveim mellett. Érd be vele, hogy ennek a mesés könyvnek...

ALADÁR (közbevág): Talán imakönyvet akartál mondani...

ZOLTÁN: amelyet úgysem fogok olvasni, átengedem az egyik zsebemet. Ezt is csak anyánk kívánságára.

7. jelenet.

(Előbbiek, cigányok a sikátorból jönnek civakodva.)

II. CIGÁNY: Zászlós úrnak alássan jelentem, ezs a csigány, ezs a Zsiga, ellopta a brófuntomat.

I. CIGÁNY: Én!? Te ronda csigány, hogy a ragya verje ki a ronda képedet, hogy én elloptam a te brofuntodat?... Nem is láttam! Ezszen a szent helyen (Hirtelen tovább ugrik.) üssön belém a sistergős tűzses menkő, ha láttam!

II. CIGÁNY: Perse, hogy nem látta, mert setét volt, de azsért, mégis ellopta!

ZOLTÁN: Hé, legények! Kössétek csak ki ezt a két cigányt, majd elmegy a kedvük a veszekedéstől.

I. CIGÁNY: Jáj, jáj, kezsit, lábát csókolom a zászlós úrnak, csák ázst azs egyet ne!... Nem seretek sokáig egy helyben álldogálni.

ZOLTÁN: De ,akkor meg legyen a prófunt, aztán ne óbégassatok!

I. és II. CIGÁNY: Soha többet, soha!

ALADÁR: Na, de ez sem utolsó jelenet!

PISTA (a látszó mellől): Úgy ordítóznak, hogy a muszkák is meghallják, pedig úgylis gyanúsán nyugtalankodnak, már régóta figyelem őket.

ALADÁR: Hát oly közel vannak? (A távcsőbe néz.)

PISTA: Ezen a fronton alig száz méternyire.

ZOLTÁN (a megszólaló telefonhoz ugorva): Halló... Itt Kemenes zászlós... igen... értem, parancsára...

ALADÁR: Mi hír, Zoltán?

ZOLTÁN (Jánoshoz): Tizedes, azonnal kérektem a főhadnagy urat. Sürgős hadosztály parancs van útban. Addig is készenlétbe a támadáshoz!

ALADÁR: Akkor készülök én is. (Befut az ajtón, majd vissza Gézával és Jenővel együtt.)

ZOLTÁN: Szakaszező, gyorsan fusd végig az egész vonalat ezzel a parancssal!

PISTA: Gyanús tömegeket látok a ködben hemperegni... Mintha vastag hógolyók mozognának. Az ellenséges lövészárokból gurulnak felénk. A hóköpenyegük miatt

alig lehet őket megkülönböztetni a havas tájtól.

ZOLTÁN (a sűrű sorokban elhelyezkedő katonákhoz):
Egyik szemetek az ellenségen, a másik a puskán legyen! Az «előre» hadosztály vitézei vagytok, egyebet nem mondok.

8. jelenet.

APOR (sietve): Készenlétbe, fiúk! Itt a parancs. Az ellenség támadni készül... Hadd jöjjenek a drótsövényig... Míg azt ollózzák, végig söpörnek köztük gépfegyvereink a felső fedezékből. Csak aztán jövünk mi.
(A látcsőhöz megy.)

PISTA: Máris közelednek a drótsövényekhez. (A magasabb helyről gépfegyverek kattogása és távoli harci zaj hallatszik.)

APOR: Csak türelem, fiúk! Aladár, te a telefonhoz mégy és mindvégig ott maradsz hirt venni és adni. (Aladár a telefonnál foglal állást.) Már a drótsövényeket ollózzák, micsoda aratást csinálnak gépfegyvereink. Egy egész sor ott maradt a spanyol lovasok ágai között. Mögöttük újabb támadó sor indul, ezekből nyilván mi is kapunk... Fiúk, beengedjük őket árkainkba, de úgy, hogy aki bejön, itt is maradjon. Vigyázz!...

Tüzelj!... (Állandó puskaropogás, csakhamar megjelenik egy csomó orosz katona hóköpenyben, páran a lövészárók szélén összeesnek, úgy hogy fejük vagy lábuk lóg be. Néhányan beugranak, ezeket a honvédek heves kézitusában leverik, mialatt közülük kézfeltartással páran megadják magukat, többen elesnek.)

ALADÁR (a telefontól kiáltva): Parancsnok úr, a telefon győzelmet jelent az egész vonalon... Új parancs... Ki az árokból, üldözőbe venni az ellenséget és elfoglalni állásaikat...

APOR: Hurrá! Rajta, honvédek! Előre! (Mind kiugrálnak egy hirtelen odatámasztott létrán, csak a halottak és súlyos sebesültek maradnak az árokban.)

ZOLTÁN (vágott homloksebével lakása felé támol, hangosan sóhajtván): Istenem, Istenem, ne hagyj el... erősíts, hogy én is utánuk mehessek!

ALADÁR: Bátyám, te megsebesültél!

ZOLTÁN: Nem, nem... nem igaz, csak egy kissé... Kötözz be és megyek én is utánuk... Most vannak a határon, most üzik át az ellenséget és én nem lehetek ott!... Siess, öcsém, siess. (Aladár bekötözi homlokát.) Istenem, erősíts, a magyar határ fölszabadításánál ott akarok lenni én is... Akarok!... Isten segíts!

ALADÁR (kitörő örömmel): Igen, bátyám, az Isten: az újra megtalált Isten megsegít... És a te újra éledt hited megerősít téged. (Megöleli Zoltánt.) Most már mehetsz, az Isten oltalmazzon! (Zoltán az üldözők után fut.)

ALADÁR: Ó, mért nem mehetek én is vele! (A telefoncsengő megszólal.) Halló!... Igen, már a mi szakaszunkból is kivetettük őket... Halló!... Minden emberünk üldözőbe vette őket... jöhet ide is a tartalék, a hátsóbb vonalokról. Halló!... Éljen! Megjött a németek segítő csapata... éppen a legjobbkor! Hála Isennek! (Távoli harangszó hallatszik.)

EGY HALDOKLÓ MUSZKA (a mellette haldokló honvédet megölelve): Magyarszki... magyarszki!...

EGY HALDOKLÓ HONVÉD (a muszka vállára teszi kezét): moszkale... moszkale!...

ALADÁR (meghalottan): Úgy, úgy, haldokló ellenfelek, béküljete ki egymással. Ahova ti mentek, ott már nincs ellenségeskedés. Az örök béke legyen veletek. (Lefogja mindkét haldokló szemét.) Ember testvérek! Miért kellett nektek egymást mészárló ellenségekkel lennetek... Miért? Miért! (A távolból egyre erősebben hallatszik a «Wacht am Rhein» dallama.)

ALADÁR (a látcsőhöz fut, lelkesen): Az oroszok menekülnek... mieink nyomukban... (Elragadtatással.) Most... most lépik át a határt! Felszabadultál tehát hazánk szép határa. (Sapkáját lekapva, a szín elejére jön. Tárt karokkal.) Ó, te Kárpátoknak hazát védő szent fala, forró csókjaimmal csókolom szikláidat! (Lehajol, hogy megcsókolja a földet, miközben a függöny összeborul.)

IV. KÉP.

Szin: Sziklás, dombos tájat mutató háttér, előtte jobbra egy kötözőhely lépcsős előrésze, balra a fák között a parancsnoksági épület rácsos kapuja, előtte kisebb-nagyobb fatuskó.

1. jelenet.

ALADÁR: (Mint őr teljes fegyverzetben ül egyik tuskón, balkarja és feje ráhanyatlík a magasabb tuskóra, a szín teljesen sötét, csak az előtte pis-lákoló tűzrakás világítja meg az arcát. Álmodik. Közeledő vihar szele züg, villámlík, mennydörög, miközben fölgördül a háttér függőnye és mint álom-kép látható az első felvonás diákszobájának falán a Mária-kép, előtte mély imába merülve Kemenes és Kemenesné. Újból villámlík, mennydörög és az álom-kép bezárul. Aladár tovább alszik.)

2. jelenet.

ERNŐ (óvatosan kinyitja a kötözőhely ajtaját, kilép fehér orvosi köpenyben, kézi villanylámpával, lábujjhegyen közeledik Aladárhoz, arcába világít, majd suttogva mondja): Alszik, mélyen alszik... A veronál, mit főfájás ellen adtam neki,

megtette hatását. Itt az ideje, hogy sok kellemetlenkedését és csipős törszúrásait megbosszuljam. Eltüntetek egyet-mást a parancsnok íróasztaláról, majd kellemetlenkednek aztán vele is! (Besurran a rácsos kapun, pár pillanat múlva egy látszóval és pár írással kezében, visszajön, rávilágít az alvó Aladár arcára, azután mondja.) Így ni... ezek nem valami lényeges tárgyak, nagy baja nem igen lesz elveszésük miatt, de egy kissé megtáncoltatják az ipsét! (El a kötözőbe.)

3. jelenet.

(Egy zászlós vezetése alatt őrzőjárt jön a színre.)

ZÁSZLÓS (észreveszi az alvót): Mit látok? A parancsnokság elé kirendelt őr alszik! Szépen vagyunk! A harctéren ilyen kötelességmulasztás! (Rákiált.) Hé! Hallod-e?... Őr, ébredj... (Egyik katonához.) Rázd föl azt az álomszuszékot!

ALADÁR (a rázásra fölébred, szeméit dörzsölve): Hol vagyok? Mi történik velem?

ZÁSZLÓS: Hol vagyok? Hát az őrhelyen, de nem ébren és ez nagy baj!

ALADÁR (vigyázz állásba vágja magát, szalutál): Kérem...

ZÁSZLÓS (a rácsos kapu mögé mutat): Azt az

ajtót meg alig hagyták tárva-nyitva... Ott valaki járt. Hadd lám csak! (Besiet.)

EGY KATONA: Kár volt elaludni, ennek rossz vége lesz.

ALADÁR: Azt hiszed, hogy jó kedvemben aludtam el?

4. jelenet.

(Előbbiek, a kötözőből jön Ernő és az asszisztens, panyókára vetelt kabáttal, majd az ezredorvos; a szanitészek sebesülteket hordanak be a kötözőbe.)

ERNŐ: (összehúzza magán a kabátot, amint látja Aladár mellett az őrzőjáratot). Ejnye, de hűvös reggelünk van.

ASSZISZTENS: Nem csoda, hogy fázunk ilyen erős éjszakai munka után. Én is egészen berekedtem. (Köszörűli a torkát.)

ZÁSZLÓS: (visszasiet): Jól sejtettem. Az íróasztalon rendetlenségetlátok... Vegyétek el tőle a fegyvert... Visszük a hadbiróság elé... (Egy katonának.) Az őrszolgálatot pedig te teljesíted itt. Előre! (Az őr kivételével mindnyájan balra el.)

ERNŐ (átkiált a túlsó oldalra): Mi az, Aladár, téged visznek?

ALADÁR (büszkén végignézi Ernőt.)

ASSZISZTENS: Ennek már jó!

ERNŐ: Nohát jó mulatást!

ASSZISZTENS: Sehogysem tetszik nekem ez a Grodek-vidéki klíma. (Köhécsel.)

ERNŐ: Hagyd el, pajtás, örüljünk neki, hogy már az ellenség földjén vagyunk és saját hazájában kergetjük a muszkát. (Távoliból
úgyúszó.)

ASSZISZTENS (a hordággal befelé iparkodó szanitészekhez): Még mindig van behozni való?

I. SZANITÉSZ: Van bizony, kérem, sőt még ezután jön a java.

II. SZANITÉSZ: Nagyon nehéz künn a mozgás, mert az orosz tűz alatt tartja az egész területet. (El.)

EZREDORVOS (barlól jön): Jó reggelt! Nos, volt-e sok dolog az éjszaka?

ERNŐ (tisztelőleg): Volt elegendő.

ASSZISZTENS: Hanem azért megbirkóztunk vele. Valamennyi sebesültet elláttuk.

EZREDORVOS: Hallottátok a legújabb hírt? Sajnos, nem a legjobb.

ERNŐ: Akkor nem a békéről szól, pedig arról szeretnék már hallani.

EZREDORVOS: Sőt újabb ellenségről és újabb háborúról. Hűséges szövetségünk, az olasz, megüzente a háborút.

ASSZISZTENS: Hitszegő, gyáva népség!

Képes hátba támadni szövetségesét, mikor az fél Európával küzd.

ERNŐ: Innen hát az orosz újabb erőlködése az egész fronton, azért kapunk annyi sebesültet.

EZRÉDORVOS: Az újabb szállításokat majd ellátom én, ti most pihenjeteK egy kissé.
(Be a kötözőbe.)

5. jelenet.

(ElőbbieK, egy magyar huszár és egy orosz katona egymást támogatva jönnek, egyik sem tud a másik nyelvén, de azért nagy beszédben vannak.)

M. HUSZÁR: Gyere, gyere, sváger!

P. KATONA: Ja, ja, huszár.

M. HUSZÁR (a kötözőre mutat): Ott bekötözní...

P. KATONA: Sehr gut, sehr gut!

M. HUSZÁR (a orosz sebesültnek karját tapogatva): Fáj, sváger, nagyon?

P. KATONA (a fogát szívjá): O weh, o weh!

M. HUSZÁR (fejét csóválja): Mondom, hogy fáj neki...

P. KATONA (a huszár sebesült lábára mutat): Dort... dort bist du getroffen?

M. HUSZÁR: Treffolt bizony az a bitang muszka, ott treffolt... alig bírok rálépni.

ERNŐ: Nézd már, milyen nagy beszélgetésben van ez a porosz, meg ez a huszár.

ASSZISZTENS: Pedig egyik sem érti a másik nyelvét.

M. HUSZÁR: Nem is a nyelvünkkel beszélgetünk mi, kérem alásan, hanem a szívünkkel.

P. KATONA: Ja, ja, meine Herren! (Szalutál.)

ASSZISZTENS: Besegítem őket. (El a sebesültekkel-)

ERNŐ: Az a szövetségi hűség, mely így összeforrasztja a magyar és a német lelkét, győzelmesen fog szembeszállni, ha kell, a félvilággal. Jöhet a talján is ellenünk!

6. jelenet.

(Apor jön sebesült kézzel, utóbb az ezredorvos és a tábori pap, majd hordágyon hozzák Zoltánt.)

ERNŐ (szalutálva): Szolgálatára lehetek főhadnagy úrnak?

APOR: Bizony jó lesz. Nem nagy dolog ugyan, de sürgős, mert tüstént vissza akarok menni.

ERNŐ: A keze, amint látom, úgy-e bár?

EZREDORVOS (az ajtóban): Hogy állunk, főhadnagy uram?

APOR: Most már jól, mert visszavertük a támadást, sőt egy tekintélyes sávot foglaltunk el ismét az ellenség földjéből. De könnyen nagy baj lett volna, ha egyik zászlósom idejében föl nem deríti a titokban előkészített bekerítő mozdulatokat.

ERNŐ: Ugyan!

APOR: Nagyon sajnálom szegényt, el-esett.

I. SZANITÉSZ: Helyet kérünk!

II. SZANITÉSZ: Nagyon súlyos sebesült.

APOR: Mit látok, hiszen épen itt hozzák az én hős zászlósomat. (Lehajol hozzá.) Élsz-e még, fiam?

ERNŐ: Hiszen ez Kemenes Zoltán, az én jó barátom. (Rázogatja.) Zoltán, ébredj!

EZRÉDORVOS: Vele már — úgy látom — aligha lesz dolgunk!

TÁBORI PAP: Akkor nekem még mindig akad teendőm vele. (Hozzá hajol.) Fiam, nézz rám! (Kezét mellére teszi.) Szíve még dobog... Pedig tessék csak nézni: épen itt ment be a golyó a balzsebén keresztül.

EZRÉDORVOS: Lássuk csak! (Fölé hajol.)

APOR (örvendezve): Zoltán! Nini, máris felnyitja a szemét!

TÁBORI LELKÉSZ: Itt a sebe fölött egy

kemény tárgy. (Kiveszi és a véres papirosból kibontja.) Átlőtt imakönyv... és erősen horzsolts Mária-érem, amilyent a kongreganisták viselnek.

EZREDORVOS (kezébe veszi az érmet): Akkor meg van mentve, az érem horzsolásából látom, hogy ez a golyót irányából eltérítette... Vigyük csak!

APOR: Hallod, Zoltán, nincs ám nagy baj...

ZOLTÁN (főlemeli fejét): Csakugyan... élek!?

TÁBORI LELKÉSZ: Élsz, fiam! (Felmutatja az érmet.) Ime, a szeplőtelen Nagyasszony megmentette életedet.

ZOLTÁN (főlemelkedve, merően néz az éremre) Mária... anyám... fiad vagyok... és nem leszek többé... hűtlen hozzád soha! (Megcsókolja az érmet és visszahanyatlik.)

EZREDORVOS: Gyerünk, minden perc veszteség, gyorsan a műtőasztalra vele! (Mindannyian a kötözőbe mennek, csak Ernő marad künn, gondolatokba mélyedve.)

7. jelenet.

(A baloldaltól tompa dobpergés hangzik egyre közelebből és kifejlődik a menet a színen, mely Aladárt a kivégzés helyére kíséri; elől szakaszvezető, utána dobos, fekete posztóval bevont

dobbal, utána négy fegyveres katona, majd Aladár a tábori pappal, utána két katona és egy hadbíró. Megállanak a háttér előtt. Aladár és a pap profilban, velük szemben a fegyveresek és a szakaszvezető, oldalt a hadbíró.)

HADBÍRÓ: Öfelsége, a király nevében a hadosztálybiróság bűnösnek mondja ki Kemenes Aladárt a katonai büntetőkönyv 231. paragrafusába ütköző őrszolgálati kötelességsértés büntetében, mely fontos hadiokmányok eltűnését okozta. Azért őt a hadapródi kitüntetés elvétele mellett agyonlövés általi halálra itéli. Jelen ítéletet az illetékes parancsnok megerősítvén, az végrehajtandó. (Eltöri a pálcát és Aladár lábához dobja.)

SZAKASZVEZETŐ (egyik katonához): Kösd be a szemét! (Megcselekszi, miközben Aladár letérdel.)

ERNŐ (ki az egész jelenet alatt nagy lelkitusát vív magával, odarohan): Megálljatok!... Ő ártatlan... A bűnös én vagyok.

HADBÍRÓ (szakaszvezetőhöz): Várj!... Mit beszél ez?

ERNŐ: Én vagyok a bűnös... Én adtam neki tegnap altató cseppeket, mert heves fájdalmakról panaszkodott. Vétkes szándékból többet adtam, mint kellett volna! Az elveszett iratoknak is nyomára vezetem a

biróságot. Jelentkezni kívánok, ő teljesen ártatlan.

HADBIRÓ: Ha így van a dolog, az ítélet végrehajtását felfüggesztem és újabb vizsgálatot rendelek el. Szakaszvezető vezényeld vissza a menetet, az új tettest is vigyétek! (El. Aladár feláll, kendőjét leoldják.)

ERNŐ (feltérdre bocsátkozik Aladár előtt): Megtudsz-e bocsátani? Ezt igazán nem akartam.

ALADÁR (meghatottan): Én... neked... megbocsátok.

TÁBORI PAP: Krisztusi cselekedet ez a megbocsátás, kedves barátom. Ez is egy virágamai győzelmek koszorújában, hasonló ahhoz a vérrózsához, mely hős bátyád mellét díszíti. Csak színben különbözik tőle, de gyökere ugyanaz a pünkösdi lélek, mely győzelemről győzelemre röpíti seregeinket a megvédett haza határán túl messze-messze távol az ellenség földjén... Legyen áldott az Úr, ki nekünk ezt a lelket és vele a győzelmet adja.

MINDNYÁJAN (leemelik sapkájukat és meghatva mondják): Legyen áldott az Úr, a győzelmek Istene! (Függöny.)

V. KÉP.

Szin: sáncárok, a hátlérfüggöny kék eget mutat, előtte egy részlet Brest-Litowsk várfalából, jobbra-balra a kulisszákon felrobbantott betonművek láthatók, törött ágyúk, spanyol lovasok, szétlépett drótsövények itt-ott a színen.

1. jelenet.

(A függöny szétnyílása előtt folyton erősödő ostromzaj: távoli ágyúdörej, puskaropogás, gépfegyver-kattogás, trombitaszó, dobpergés, harci kiáltások. Mindez fortissimová fokozódik, de a függöny gyors szétnyitásakor egyszerre elnémul és mint élőkép pár pillanatig némán áll az egész csoport: Apor mint kapitány, körülötte magyar vitézek kivont, itt-ott törött fegyverekkel, néhány halott vagy sebesült magyar és orosz harcos; mindez oly beállításban, hogy a tabló egy befejezett ostrom küzdelmeit sejtesse. Az egész csoport feszülten figyel a vár falán folyó páros viadalra, melyet Zoltán vív egy orosz harcossal, mögöttük Aladár egy Máriás magyar zászlóval.)

APOR (a küzdő Zoltánhoz): Rajta, rajta, Zoltán, terítsd le!

GÉZA: Majd én leszedem. (Az oroszra céloz.)

APOR (leüti kardjával Géza fegyverét): VISSZA! Hátha épen Zoltánt talál nád el?

ZOLTÁN (kiüti a térdelő orosz kezéből a pisztolyt és szíven lövi, mire ennek egyik karja és lehanyatló feje láthatóan a várfal szélén marad): Máris végeztem vele.

MINDANNYIAN (felkiáltanak): Éljen! Éljen!

ZOLTÁN (Aladárhoz): Most már jöhet a zászló.

ALADÁR: Itt van. Gyorsan tűzzük ki! (Segít bátyjának kitűzni a zászlót.)

APOR: Bravo, hős testvérek, tiétek a dicsőség! (Notesének lapjára gyorsan ír valamit.)

GÉZA (felkiált): Magyar zászló leng Brest-Litowsk falán! Éljen a haza!

MINDNYÁJAN (sapkát, fegyvert fölemelve nagy lelkesedéssel): Éljen a haza! Éljen, éljen!

APOR (a blokból kitépve a megírt lapot, Jenőhöz): Telefon hiányában így viszel a lehető leggyorsabban jelentést a hadosztályparancsnokságra.

JENŐ (tisztelegve): Igenis, parancsnok úr! (Jobbra el.)

GÉZA: Most már előre, be a várba!

2. jelenet.

(Előbbiek, Bense tanár mint tartalékos hadnagy gyorsan jön balról.)

BENSE (tisztelegve áll meg Apor előtt): A baloldali erőd megfigyelőjéből jövök, melynek

magaslatáról a kegyelmes úr gyönyörködve nézte a szárny hősies küzdelmét. A túlsó szárnyon szintén teljes a győzelem. De mindkét szárnyat óvatosságra inti. A bevonulás a vár belsejébe csak egyesített erővel történhetik!

ÁPOR: Türelem és önmérséklés tehát, nehogy fényes diadalunk csorbát szenvedjen.

ALADÁR (a várfalról a szín elejébe jöve): Bense tanár úr szintén a harctéren? (Hozzásiet.)

ZOLTÁN: Csakugyan, a tanár úr itt?

BENSE: Édes fiaim! (Meghalottan megöleli őket.) Hihetek-e a szemeimnek?

ALADÁR: Irták otthonról, hogy szintén bevonult, de ki gondolta volna, hogy épen Brest-Litowsk vársáncában találkozunk!

ZOLTÁN: Kedves, jó tanár úr! Most már nemcsak tanítja, hanem csinálja is a történelmet. Ebben szintén példát ad nekünk.

BENSE: A harctéren, fiaim, ti jártatok elől; de jöttem én is, mert úgy láttam, hogy minden ép emberre szüksége van ma a hazának.

ZOLTÁN: És csak egész emberekkel lehet diadalt aratni... Így mondta mindig a tanár úr és én a háború kitörése óta

lépésről-lépésre tapasztaltam szavainak igazságát.

ALADÁR: Igen, tanár úr, Zoltán egészen megváltozott!

APOR: Úgy van. És nem könnyű eldönteni, hogy az ellenségen vagy önmagán aratott-e értékeesebb diadalokat.

ZOLTÁN: Legyőztem, Istennek hála, mindkettőt! És amióta oly csodálatosan eltért az a gyilkos muszka golyó innen a szívem tájékáról és lelkemben a régi ideálok új fénnel ragyogtak fel, úgy érzem, hogy több-ember vagyok.

BENSE: Fogadd ezért elismerésemet magam és szüleid nevében is, kiknek ismét büszkesége lettél!

ALADÁR: Hogy vannak otthon, tanár úr, kérem?

BENSE: Amióta a Kárpátok felszabadultak és az ellenséget saját földjén üldözik, nem aggódnak többé. Istenbe vetett bizalommal várják a ti diadalmas hazajöveleteket.

APOR: Addig azonban nem megyünk, míg ennek a diadalmas békének állandó jövőt nem biztosítottunk: így kívánja ezt hazánk boldogulása és az a sok áldozat, melyet eddig hoztunk.

3. jelenet.

(Előbbiek, Jenő jön a hadosztályparancsal.)

JENŐ (tisztelve Apornak): Jelentem alásan egy hadosztályparancsot hoztam. (Mindenkire «vigyázz» állásba helyezkedik a színen.)

APOR: Lássuk csak! (Feltépi és olvassa.) Legteljesebb elismerésem és köszönetem a vitéz honvéd századnak hősieles magatartásáért. A századparancsnokot kitüntetésre, Kemenes Zoltánt és Aladárt pedig, kik a magyar zászlót Brest-Litowsk falára elsőnek tűzték ki, hadnagyokká való kinevezésre terjesztettem elő. Hadosztályparancsnok.

MINDNYÁJAN (sapkát lengetve): Éljen! Éljen!

APOR: Gratulálok, bajtársak! (Kézét fog Zoltánnal és Aladárral.)

BENSE: Isten éltesse, fiaim! Ó, miért nincsenek itt jó szüleitek (megöleli őket), hogy ők is élvezhetnék e percek boldogságát.

ALADÁR: Majd megtudják ők is, most itt van helyettük a tanár úr!

APOR (elkesen): Fiúk, honvédek! E történelmi események hatása alatt, mikor a magyar vitézség a világháború tűzpróbáit diadallal állja ki, amikor nemzetünk di-

csősege az egész világ előtt soha nem halványuló fénnel ragyog fel ismét, emelkedjék lelkünk az Úrhoz és imádkozzuk el a nemzet imádságát: Isten áldd meg a magyart! Aztán előre ismét... tovább, tovább... a diadalok útján!! (Mindnyájan éneklik a himnusz, melynek végeztével a függöny összeborul.)

Nihil obstat.

Dr. Desiderius Bita,
censor dioecesanus.

Nr. 2131.

Imprimatur.

Strigonii, die 1. Maii 1916.

Ludovicus Rajner,
episc., vic. generalis.

FRONTON ÉS **FRONT MÖGÖTT**

Ifjúsági operette 5 felvonásban, 17 szereplővel.

IRTA

Dr. MARCELL MIHÁLY

A VERSEKET IRTA

FODOR GYULA

ZENÉJÉT SZERZETTÉK

UTHEGYI ENDRE és TAKÁTS ISTVÁN

Ára 1 korona.

Ifjúsági színdarabok.

	Korona
Három színdarab fiatal leányok számára. Irta <i>Bokor Malvin</i>	1.—
Boldogország. Irta <i>Erdősi Károly</i> . Keresztény szociális dráma. Három felvonásban előjátékkal. 21 férfi, 3 nő és statiszták. Ára fűzve	2.—
10 példány előadási joggal	15.—
Az igazság felé. Társadalmi színjáték 3 felvonásban. Kiválóan kath. egyesületek használatára. 8 férfi, 1 nő és statiszták. Irta <i>Erdősi Károly</i> . Fűzve	—50
Ősi erények. Történelmi színjáték Hunyadi János korából. 3 felvonásban. Irta <i>Erdősi Károly</i> . 9 férfi, 2 nő és statiszták. (Népirat 198.) Ára	—60
József Egyiptomban. Bibliai dráma 3 felvonásban. Irta <i>Schwabl József</i> . Fordította <i>Küzdő Aurél</i> . 15 férfi és statiszták. Fél vászonkötésben	—80
Rákócziért! Regényes színmű 3 felvonásban. II. Rákóczi Ferenc korából. Irta <i>Erdősi Károly</i> . 22 férfi, 1 nő és statiszták. Fűzve	—80
Sejanus. Történelmi dráma 5 felvonásban. Irta <i>G. B. Lemoyne</i> , átdolgozta <i>Cassian</i> . 10 férfi és statiszták. Félvászonkötésben	—70
Színjátékok Ifjúsági Színpadra. Irta <i>Pokorny Emánuel</i> . I. kötet. (Tartalma: Vértanú család. — Morus Tamás.) Ára kötve	1.60
— II. kötet. (Tartalma: A padlásszobában. — Az örökség. — Inkognitó. — Az igazgató úr. — A fogadás.) Ára kötve	1.60
Aml fentart minket. Karácsonyi életkép az iparos világból. Irta <i>Erdősi Károly</i>	—50
A tékozló fiú. Bibliai zenés színjáték 4 felvonásban. Irta <i>Madarász Flóris dr.</i> Zenéjét készítette <i>Küzdő Aurél</i>	—60
Zenei rész hozzá	3.—
Szent Erzsébet. Ifjúsági színmű. Irta <i>Pannon</i>	—60
Műkedvelő színpadok vezérkönyve. Katholikus körök, egyletek, otthonok, nevelőintézetek, iskolák színirendezői és szereplői számára. Irta <i>Staff Károly</i> . Ára félvászonkötésben	1.60
A kalandosok. Ifjúsági színmű. Irta <i>Vörösváry Ernő</i>	—32
A megtért katoná. Hazafias karácsonyi játék 3 felvonásban. Irta <i>Kertész Kálmán</i>	—40

Megrendelhetők a Szent-István-Társulat könyvkereskedésében, Budapest, IV. ker., Kecskeméti-utca 2. sz.